

2008 in cijfers

Hieronder vindt u onder andere overzichten van aantallen rijksmonumenten en stads- en dorpsgezichten, hoe de RACM presteert als kennisinstituut, subsidiebedragen die in 2007 verleend zijn, het aantal adviezen dat wij gegeven hebben bij een vergunningaanvraag en hoe vaak de RACM in de media genoemd werd.

Dienstverlening

Door voorlichting en informatievoorziening wil de RACM de belangstelling voor de monumentenzorg te vergroten. In dit deel van het jaarverslag vindt u de resultaten van deze dienstverlening. Bovendien geven we een overzicht van de klachten die in 2008 via de door de overheid in 2004 ingestelde Klachtenregeling zijn ingediend.

[Voorlichting en informatievoorziening Communicatie\(pdf 17 kB\)](#)

[Voorlichting en informatievoorziening Documentaire informatie\(pdf 21 kB\)](#)

[Klachtenregeling \(pdf 14 kB\)](#)

Beschermd erfgoed

Nederland telde eind 2008 ruim 52.000 objecten en gebieden die rijksbescherming genieten. Het betreft onroerende zaken die minimaal vijftig jaar oud zijn en die van algemeen belang zijn vanwege schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde.

Rijksmonumenten

[Aantal rijksmonumenten \(pdf 18 kB\)](#)

Kaart gebouwde monumenten

[Aantal gebouwde monumenten per gemeente \(pdf 109 kB\)](#)

[Kaart archeologische monumenten.](#)

[Aantal archeologische monumenten per gemeente \(pdf 57 kB\)](#)

[Aantal monumenten per provincie per CBS-categorie \(pdf 24kB\)](#)

Beschermde stads- en dorpsgezichten

Met de aanwijzing tot rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht wordt beoogd een vitaal en kwalitatief hoogwaardig toekomstperspectief te bieden aan historisch waardevolle gebieden. De betreffende gemeente formuleert daartoe een beleid, dat wordt vastgelegd in een bestemmingsplan. De aanwijzing geschiedt programmagewijs. Zo is in het verleden een reeks gebieden met een ontstaansgeschiedenis van vóór 1850 aangewezen. Momenteel werkt de RACM aan de aanwijzing van een selectie van 161 gebieden uit de periode 1850-1940. Dit programma wordt de komende jaren afgerond. Voor de omgang met - en eventuele bescherming van - gebieden uit de periode ná 1940 is nog geen beleid geformuleerd.

Kaart beschermde stads- en dorpsgezichten.

[Aantal beschermde stads- en dorpsgezichten \(pdf 15 kB\)](#)

[Verdeling naar provincie en periode \(pdf 13 kB\)](#)

[Overzicht van stads- en dorpsgezichten in procedure \(pdf 10 kB\)](#)

[Overzicht van aangewezen en in procedure zijnde stads- en dorpsgezichten \(pdf 40 kB\)](#)

Bezwaar en beroep

Belanghebbende kunnen bezwaar maken tegen een door de RACM genomen beslissing. Vaak betreft dat een besluit tot aanwijzing van een monument of toekenning of afwijzing van een subsidieaanvraag.

[Binnengekomen en afgehandelde bezwaarschriften en beroepsschriften \(pdf 5 kB\)](#)

Kennisontwikkeling en kennisoverdracht

Een van de kerntaken van de RACM is het ontwikkelen, bundelen en verspreiden van kennis over het cultureel erfgoed. We doen dat onder andere door middel lezingen, publicaties en onderwijs. Wat de medewerkers van de RACM aan kennis hebben overgedragen, leest u hieronder.

[Publicaties \(pdf 59kB\)](#)

[Onderwijs \(pdf 9 kB\)](#)

[Lezingen en voordrachten \(pdf 46 kB\)](#)

Personeel

Het personeelsbeleid van de RACM richtte zich in 2008 vooral op de bevordering van mobiliteit van de medewerkers.

[Personeel \(pdf 41kB\)](#)

Programmakosten

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verstrekt subsidies en adviseert over vergunningen om zodoende een goede instandhouding van onze monumenten te kunnen waarborgen.

Subsidies

De overheid wil instandhouding van rijksmonumenten door eigenaren stimuleren. Dat doet zij met name met behulp van een subsidieregeling, het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten (Brim). Het Brim is op 1 februari 2006 in werking getreden. Deze regeling vervangt in een aantal jaren het Besluit rijkssubsidiëring restauratie monumenten 1997 (Brrm 1997) en het Besluit rijkssubsidiëring onderhoud monumenten (Brom). Deze laatste twee regelingen worden langzaam afgebouwd.

[Subsidies gebouwde monumenten \(pdf 8 kB\)](#)

[Deelname Brim 2006-2008 \(pdf 15 kB\)](#)

[Brim-subsidie 2007 per provincie en categorie \(pdf 13 kB\)](#)

[Brim-subsidie 2006 per provincie en categorie \(pdf 14 kB\)](#)

Vergunningen en vergunningsadviezen

Voor wijzigingen aan een monument is een monumentenvergunning nodig. De meeste vergunningen worden door de gemeente verstrekt. In 2008 is een begin gemaakt met het beperken van het aantal adviezen. De RACM geeft nu vooral advies over monumentenvergunningen die worden aangevraagd vanwege sloop, reconstructie en herbestemming. Gemeenten krijgen daarmee meer verantwoordelijkheid bij besluitvorming over aanvragen om een monumentenvergunning.

[Advisering voor monumentenvergunningen \(pdf 17 kB\)](#)

Voorlichting en informatievoorziening

Communicatie	2006	2007	2008
Beantwoorde telefonische vragen (extern)InfoDesk	8.850	8.973	9.187
Beantwoorde vragen via e-mail InfoDesk	11.511	10.697	9.798
Bijdragen aan speeches directie	15	26	20
Persberichten	6	15	24
Geregistreerde krantenartikelen over archeologie, cultuurlandschap en monumenten *	912	732	252
- waarvan landelijke pers	178	167	154
RACM geciteerd in de pers	29	32	58
RACM op de radio	9	16	27
- waarvan landelijk	6	6	18
RACM op televisie	5	19	14
- waarvan landelijk op nos journaal of rtl nieuws	2	8	11
Jaarverslag	1	1	1
RACM nieuwsbrief	6	6	6
www.racm.nl	5.135	209.284	197.473

Toelichting

De RACM wil door voorlichting en informatievoorziening het maatschappelijk draagvlak voor het cultureel erfgoed bij uiteenlopende publieksgroepen verbreden, de toegankelijkheid van de dienst en zijn informatiebronnen vergroten en het imago bewaken en zonodig verbeteren.

Om meetbaar te maken of en in hoeverre we de gestelde doelen bereiken, kwantificeren we een aantal belangrijke werkzaamheden.

De InfoDesk is voor iedereen die beroepshalve of uit belangstelling vragen heeft over het cultureel erfgoed. Door een geautomatiseerd systeem kunnen deze vragen snel en adequaat worden beantwoord.

We houden ook bij hoe vaak een RACM-medewerker in de pers geciteerd wordt. Dit om duidelijk te maken hoe zichtbaar de RACM in de geschreven pers is, naast radio en tv.

De website van de RACM is sinds september 2006 actief. De bezoekersaantallen echter zijn pas vanaf november 2006 geregistreerd. Dat verklaart het lagere aantal in 2006. Het betreft hier unieke bezoekers.

* Sinds begin 2008 is de RACM overgestapt op een informatiedienst van het ministerie van OCW. Op basis van de trefwoorden archeologie, cultuurlandschap, monumenten en RACM worden dagelijks zogenaamde e-alerts met daarin alle actuele en toepasselijke artikelen toegezonden. Als gevolg van deze nieuwe, smallere selectiecriteria en door het weglaten van vergelijkbare artikelen in andere regionale kranten, levert dit een aanzienlijk lager aantal artikelen op ten opzichte van vorige jaren.

Voorlichting en informatievoorziening

Documentaire informatie	2007	2008
Externe bezoekers	981	1.281
Interne bezoekers	7.109	7.662
Beantwoorde vragen	2.204	2.638
Literatuurlijsten op aanvraag	160	89
Gepubliceerde aanwinstenlijsten	6	15
Externe uitleningen	190	289
Interne uitleningen	9.500	10.655
In opdracht gemaakte foto's	4.900	5.100
Nabestelde foto's	1.000	1.275
Gecatalogiseerde foto's	12.997	9.000
Verworven boeken	721	1.684
Lopende abonnementen	1.002	1.588
Gecatalogiseerde boeken, artikelen en andere documenten	1.429	2.772

Toelichting

De afdelingen Fotografie & Collecties en Bibliotheek/Documentaire Informatievoorziening verzamelen, beheren en ontsluiten informatie en stellen deze ter beschikking van hun klanten. Ten behoeve van de dienstverlening aan zowel interne als externe vragenstellers zijn op de locaties Amersfoort en Zeist de Bibliotheek, het Archief en het Foto- en Tekeningenarchief vijf dagen per week geopend. In Lelystad is de Bibliotheek drie dagen per week geopend. De afdeling Fotografie & Collecties legt tevens het cultureel erfgoed fotografisch vast.

De afdelingen ondersteunen in de eerste plaats de adviserende en andere inhoudelijke activiteiten van de RACM en daarnaast worden veel vragen van externen beantwoord. Voor vele tientallen publicaties wordt voorts een beroep gedaan op de collecties en informatiebestanden die de afdelingen beheren.

NB. Bovenstaande cijfers geven een indicatie van de activiteiten van de afdelingen in Zeist en in Amersfoort gedurende de laatste twee jaren, namelijk sinds het ontstaan van de RACM eind 2006. In bovenstaande cijfers van 2007 zijn opgenomen Bibliotheek Zeist, Archieven Zeist en Amersfoort en FTA. De cijfers over 2008 betreffen Bibliotheken Zeist, Amersfoort en Lelystad, Archieven Zeist en Amersfoort en FTA.

Klachtenregeling in 2008

Op 6 maart 2007 heeft het toenmalige directieteam van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten de procedure Klachtenbehandeling vastgesteld.

De regeling is gebaseerd op bepalingen van hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de klachtenregeling van OCW 1999.

Een klacht kan gaan over gedragingen, het handelen of nalaten van (medewerkers van) de RACM of over onjuistheid of onvolledigheid van verstrekte informatie of adviezen. Klachten dienen binnen een termijn van zes weken na ontvangst van het klaagschrift te worden afgehandeld.

Over het jaar 2008 zijn in totaal twaalf klachten geregistreerd en behandeld, waarvan twee nog uit 2007 dateerden. Een van deze twee langlopende dossiers is nog in behandeling.

Alle overige klachten, voor het merendeel afkomstig van monumenteigenaren, zijn in 2008 afgehandeld, waarvan twee met overschrijding van enkele weken en een met een overschrijding van vier maanden.

In enkele gevallen hebben de klachten betrekking gehad op het gedrag van ambtenaren en de houding van de RACM ten aanzien van (nieuwbouw)plannen in beschermde stadsgezichten. Daarnaast zijn er klachten behandeld over het niet tijdig nakomen van afdoeningstermijnen en klachten over de uitkomsten van het aanwijzingsbeleid en subsidieverzoeken.

Rijksmonumenten

<i>Omschrijving</i>	<i>Aantal 2006</i>	<i>Aantal 2007</i>	<i>Aantal 2008</i>
Gebouwde monumenten	50.891	50.875	50.820
Archeologische monumenten	1.394	1.395	1.395
Rijksmonumenten totaal	52.285	52.270	52.215
Beschermdde stads- en dorpsgezichten	363	398	411

Monumentenregister

<i>Omschrijving</i>	<i>Aantal 2006</i>	<i>Aantal 2007</i>	<i>Aantal 2008</i>
Gebouwde monumenten			
Aanwijzingen	146	49	13
Afvoeringen	18	25	15
Archeologische monumenten			
Aanwijzingen	11	2	0

Toelichting

Er worden sinds 2005 beduidend minder monumenten aangewezen dan in voorgaande jaren. Dat heeft te maken met de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten die in 2005 van kracht werd en in 2007 is verlengd. Hierin is vastgelegd dat er, tot nieuw beleid ontwikkeld is op dit punt, geen gebouwde monumenten uit de periode voor 1940 worden aangewezen. Voor de periode van 1940-1958 worden naar verwachting in 2009 99 topmonumenten aangewezen. In datzelfde jaar worden 23 archeologische monumenten aangewezen.

Dat het aantal gebouwde monumenten afneemt, heeft deels te maken een verfijningsoperatie waarbij van een aantal historische buitenplaatsen de bescherming beter is bekeken. Door deze operatie zijn in sommige gevallen losse objecten binnen het complex van de buitenplaats getrokken. Hierdoor zijn er buitenplaatsen die nu als één complex meetellen, terwijl ze daarvoor als diverse losse objecten werden geteld. Ook worden er af aan toe monumenten die teniet zijn gegaan van het register van beschermde rijksmonumenten afgevoerd.

Telmethode aantal rijksmonumenten

Voor het bepalen van de totale omvang van het monumentenbestand wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: elk monument dat als één geheel kan worden beschouwd, hetzij uit één object bestaande (enkelvoudig monument), hetzij uit verscheidene objecten binnen één geheel (complex), telt voor één monumenteneenheid. Hoewel een complex per definitie uit verscheidene objecten bestaat, geldt het geheel toch als één monumenteneenheid, omdat de samenhang van de onderdelen voor de monumentwaarde medebepalend is. Wanneer alle objecten die een complex vormen afzonderlijk zouden worden geteld, dan komt het totale bestand van gebouwde rijksmonumenten per 31-12-2008 op 61.126 en het aantal archeologische rijksmonumenten op 1.402. De telmethode is gebaseerd op de Circulaire van 1 juli 1994, DGCZ/DBC-U- 943999, inzake MSP en MRP.

Aantal gebouwde monumenten per gemeente

Gemeentenaam	Gem.nr.	Zelfst. Obj.	Complex	Compl. Ond.	Gebouwde Monumenten per 31-12- 2008	Gebouwde Objecten per 31-12-2008
Aa en Hunze	1680	69	4	9	73	78
Aalburg	738	40	2	8	42	48
Aalsmeer	358	26	3	10	29	36
Aalten	197	50	5	13	55	63
Abcoude	305	95	8	42	103	137
Achtkarspelen	59	47	6	19	53	66
Alblasserdam	482	18	1	2	19	20
Albrandswaard	613	16	3	11	19	27
Alkemade	483	33	0	0	33	33
Alkmaar	361	366	7	31	373	397
Almelo	141	41	6	34	47	75
Alphen aan den Rijn	484	51	5	23	56	74
Alphen-Chaam	1723	23	6	38	29	61
Ameland	60	114	0	0	114	114
Amersfoort	307	347	21	83	368	430
Amstelveen	362	30	5	28	35	58
Amsterdam	363	6997	86	484	7.083	7.481
Andijk	364	3	0	0	3	3
Anna Paulowna	366	7	2	5	9	12
Apeldoorn	200	104	20	65	124	169
Appingedam	3	64	3	11	67	75
Arcen en Velden	885	15	1	9	16	24
Arnhem	202	216	19	153	235	369
Assen	106	113	5	23	118	136
Asten	743	17	2	5	19	22
Baarle-Nassau	744	11	1	4	12	15
Baarn	308	62	10	84	72	146
Barendrecht	489	15	2	4	17	19
Barneveld	203	20	2	12	22	32
Bedum	5	49	6	21	55	70
Beek	888	38	1	16	39	54
Beemster	370	67	7	22	74	89
Beesel	889	16	1	4	17	20
Bellingwedde	7	51	12	29	63	80
Bennebroek	372	2	2	5	4	7
Bergambacht	491	31	1	2	32	33
Bergeijk	1724	23	4	9	27	32
Bergen	373	96	10	38	106	134
Bergen	893	17	1	9	18	26
Bergen op Zoom	748	273	14	56	287	329
Berkelland	1859	79	11	30	90	109
Bernheze	1721	31	3	33	34	64
Bernisse	568	70	5	24	75	94
Best	753	17	2	6	19	23
Beuningen	209	38	5	20	43	58

Beverwijk	375	20	4	21	24	41
Binnenmaas	585	52	3	19	55	71
Bladel	1728	21	2	4	23	25
Blaricum	376	60	3	8	63	68
Bloemendaal	377	99	22	156	121	255
Boarnsterhim	55	133	7	20	140	153
Bodegraven	497	26	0	0	26	26
Boekel	755	4	3	9	7	13
Bolsward	64	72	2	6	74	78
Borger-Odoorn	1681	24	1	2	25	26
Borne	147	23	6	16	29	39
Borsele	654	89	9	79	98	168
Boskoop	499	7	2	5	9	12
Boxmeer	756	52	8	61	60	113
Boxtel	757	55	6	25	61	80
Breda	758	435	27	107	462	542
Breukelen	311	95	8	101	103	196
Brielle	501	366	1	5	367	371
Bronckhorst	1876	148	23	213	171	361
Brummen	213	35	10	77	45	112
Brunssum	899	18	3	14	21	32
Bunnik	312	23	5	63	28	86
Bunschoten	313	8	1	4	9	12
Buren	214	229	10	45	239	274
Bussum	381	26	6	24	32	50
Capelle aan den IJssel	502	15	1	2	16	17
Castricum	383	12	2	38	14	50
Coevorden	109	131	6	19	137	150
Cranendonck	1706	35	1	3	36	38
Cromstrijen	611	13	0	0	13	13
Cuijk	1684	34	5	21	39	55
Culemborg	216	108	1	2	109	110
Dalfsen	148	31	9	94	40	125
Dantumadeel	65	27	3	8	30	35
De Bilt	310	58	12	102	70	160
De Marne	1663	113	18	54	131	167
De Ronde Venen	736	27	3	6	30	33
De Wolden	1690	60	18	67	78	127
Delft	503	643	17	52	660	695
Delfzijl	10	91	5	16	96	107
Den Helder	400	18	3	26	21	44
Deurne	762	33	8	25	41	58
Deventer	150	545	11	39	556	584
Diemen	384	8	3	9	11	17
Dinkelland	1774	86	5	45	91	131
Dirksland	504	28	1	3	29	31
Doesburg	221	157	1	3	158	160
Doetinchem	222	25	2	10	27	35
Dongen	766	51	7	17	58	68
Dongeradeel	58	221	5	26	226	247
Dordrecht	505	827	15	59	842	886

RACM Jaarverslag 2008/Beschermd erfgoed

Drechterland	498	62	0	0	62	62
Drimmelen	1719	51	3	7	54	58
Druten	225	38	3	9	41	47
Duiven	226	12	0	0	12	12
Echt-Susteren	1711	47	3	17	50	64
Edam-Volendam	385	176	1	3	177	179
Ede	228	55	17	108	72	163
Eemnes	317	41	1	2	42	43
Eemsmond	1651	115	17	59	132	174
Eersel	770	37	2	4	39	41
Eijsden	905	113	4	45	117	158
Eindhoven	772	68	15	78	83	146
Elburg	230	284	8	54	292	338
Emmen	114	58	13	34	71	92
Enkhuizen	388	319	6	50	325	369
Enschede	153	104	11	45	115	149
Epe	232	36	3	16	39	52
Ermelo	233	13	11	62	24	75
Etten-Leur	777	62	4	15	66	77
Ferwerderadiel	1722	74	2	6	76	80
Franekeadeel	70	273	4	11	277	284
Gaasterlân-Sleat	653	104	3	8	107	112
Geertruidenberg	779	115	2	5	117	120
Geldermalsen	236	69	12	65	81	134
Geldrop-Mierlo	1771	24	4	18	28	42
Gemert-Bakel	1652	34	7	17	41	51
Gennep	907	22	1	3	23	25
Giessenlanden	689	60	1	3	61	63
Gilze en Rijen	784	19	4	76	23	95
Goedereede	511	133	1	2	134	135
Goes	664	200	11	36	211	236
Goirle	785	18	8	22	26	40
Gorinchem	512	179	6	39	185	218
Gouda	513	320	13	35	333	355
Graafstroom	693	75	0	0	75	75
Graft-De Rijp	365	127	3	10	130	137
Grave	786	131	8	33	139	164
Groesbeek	241	6	2	31	8	37
Groningen	14	631	3	13	634	644
Groote gast	15	16	3	6	19	22
Gulpen-Wittem	1729	243	6	41	249	284
Haaksbergen	158	44	5	16	49	60
Haaren	788	33	7	34	40	67
Haarlem	392	1101	10	81	1.111	1.182
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	393	9	2	7	11	16
Haarlemmermeer	394	14	2	6	16	20
Halderberge	1655	37	9	30	46	67
Hardenberg	160	72	3	20	75	92
Harderwijk	243	108	0	0	108	108
Hardinxveld-Giessendam	523	11	0	0	11	11

Haren	17	61	20	55	81	116
Harenkarspel	395	30	2	5	32	35
Harlingen	72	508	4	21	512	529
Hattem	244	101	0	0	101	101
Heemskerk	396	10	2	9	12	19
Heemstede	397	33	8	77	41	110
Heerde	246	24	8	38	32	62
Heerenveen	74	60	11	55	71	115
Heerhugowaard	398	4	1	3	5	7
Heerlen	917	109	12	38	121	147
Heeze-Leende	1658	25	2	17	27	42
Heiloo	399	11	4	37	15	48
Helden	918	12	0	0	12	12
Hellendoorn	163	17	3	10	20	27
Hellevoetsluis	530	36	3	17	39	53
Helmond	794	42	8	32	50	74
Hendrik-Ido-Ambacht	531	9	0	0	9	9
Hengelo	164	41	7	34	48	75
Het Bildt	63	47	2	4	49	51
Heumen	252	22	3	8	25	30
Heusden	797	170	5	14	175	184
Hillegom	534	7	0	0	7	7
Hilvarenbeek	798	39	7	25	46	64
Hilversum	402	118	28	97	146	215
Hof van Twente	1735	97	26	276	123	373
Hoogeveen	118	24	1	3	25	27
Hoogezand-Sappemeer	18	27	12	35	39	62
Hoorn	405	358	5	20	363	378
Horst aan de Maas	1507	47	5	20	52	67
Houten	321	57	9	59	66	116
Huizen	406	20	5	19	25	39
Hulst	677	86	7	18	93	104
IJsselstein	353	66	0	0	66	66
Jacobswoude	645	23	1	3	24	26
Kampen	166	524	4	8	528	532
Kapelle	678	39	2	7	41	46
Katwijk	537	38	2	10	40	48
Kerkrade	928	64	3	16	67	80
Kessel	929	14	0	0	14	14
Koggenland	1598	35	2	4	37	39
Kollumerland en Nieuwkruisland	79	52	4	35	56	87
Korendijk	588	33	4	13	37	46
Krimpen aan den IJssel	542	9	2	5	11	14
Laarbeek	1659	37	6	29	43	66
Landerd	1685	16	2	6	18	22
Landgraaf	882	155	3	18	158	173
Landsmeer	415	7	0	0	7	7
Langedijk	416	10	0	0	10	10
Lansingerland	1621	12	2	5	14	17
Laren	417	60	7	29	67	89

RACM Jaarverslag 2008/Beschermd erfgoed

Leek	22	14	1	3	15	17
Leerdam	545	52	1	3	53	55
Leeuwarden	80	534	15	108	549	642
Leeuwarderadeel	81	20	5	26	25	46
Leiden	546	1185	15	56	1.200	1.241
Leiderdorp	547	20	3	11	23	31
Leidschendam-Voorburg	1916	72	16	47	88	119
Lemsterland	82	43	0	0	43	43
Leudal	1640	97	2	10	99	107
Leusden	327	16	7	46	23	62
Liesveld	694	68	4	22	72	90
Lingewaal	733	39	2	17	41	56
Lingewaard	1705	32	1	3	33	35
Lisse	553	20	3	20	23	40
Lith	808	15	8	17	23	32
Littenseradiel	140	137	3	8	140	145
Lochem	262	40	19	134	59	174
Loenen	329	188	22	149	210	337
Loon op Zand	809	5	4	18	9	23
Lopik	331	114	3	13	117	127
Loppersum	24	105	8	24	113	129
Losser	168	49	6	27	55	76
Maarssen	333	156	13	80	169	236
Maasbree	934	15	2	8	17	23
Maasdonk	1671	7	1	2	8	9
Maasdriel	263	40	2	13	42	53
Maasgouw	1641	175	5	22	180	197
Maassluis	556	38	1	3	39	41
Maastricht	935	1568	17	118	1.585	1.686
Margraten	936	211	2	10	213	221
Marum	25	15	4	12	19	27
Medemblik	420	172	6	18	178	190
Meerlo-Wanssum	993	18	0	0	18	18
Meerssen	938	77	6	32	83	109
Meijel	941	5	1	6	6	11
Menaldumadeel	83	77	4	11	81	88
Menterwolde	1987	43	2	6	45	49
Meppel	119	70	7	19	77	89
Middelburg	687	1103	8	56	1.111	1.159
Middelharnis	559	154	1	4	155	158
Midden-Delfland	1842	69	9	27	78	96
Midden-Drenthe	1731	47	7	17	54	64
Mill en Sint Hubert	815	20	3	66	23	86
Millingen aan de Rijn	265	2	0	0	2	2
Moerdijk	1709	110	7	18	117	128
Montferland	1955	39	5	16	44	55
Montfoort	335	74	2	19	76	93
Mook en Middelaar	944	7	1	9	8	16
Moordrecht	563	22	1	2	23	24
Muiden	424	53	4	22	57	75

Naarden	425	112	7	55	119	167
Neder-Betuwe	1740	38	4	13	42	51
Nederlek	643	11	3	13	14	24
Nederweert	946	15	1	17	16	32
Neerijnen	304	43	11	43	54	86
Niedorp	412	42	1	3	43	45
Nieuwegein	356	40	8	44	48	84
Nieuwerkerk aan den IJssel	567	12	1	2	13	14
Nieuwkoop	569	19	3	8	22	27
Nieuw-Lekkerland	571	27	0	0	27	27
Nijefurd	104	136	4	11	140	147
Nijkerk	267	66	9	47	75	113
Nijmegen	268	190	15	65	205	255
Noord-Beveland	1695	39	1	5	40	44
Noordenveld	1699	178	19	58	197	236
Noordoostpolder	171	9	9	33	18	42
Noordwijk	575	47	5	27	52	74
Noordwijkerhout	576	8	1	4	9	12
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	820	23	3	21	26	44
Nunspeet	302	23	5	26	28	49
Nuth	951	107	1	25	108	132
Oegstgeest	579	20	5	24	25	44
Oirschot	823	125	11	63	136	188
Oisterwijk	824	43	6	18	49	61
Oldebroek	269	16	4	27	20	43
Oldenzaal	173	17	1	2	18	19
Olst-Wijhe	1773	53	10	57	63	110
Ommen	175	46	7	56	53	102
Onderbanken	881	39	0	0	39	39
Oost Gelre	1586	30	4	12	34	42
Oosterhout	826	51	9	31	60	82
Oostflakkee	580	29	0	0	29	29
Ooststellingwerf	85	40	3	6	43	46
Oostzaan	431	7	0	0	7	7
Opmeer	432	29	4	11	33	40
Opsterland	86	73	10	39	83	112
Oss	828	169	10	36	179	205
Oud-Beijerland	584	28	0	0	28	28
Oude IJsselstreek	1509	32	11	47	43	79
Ouder-Amstel	437	29	2	7	31	36
Ouderkerk	644	31	3	9	34	40
Oudewater	589	152	4	9	156	161
Overbetuwe	1734	56	10	45	66	101
Papendrecht	590	1	0	0	1	1
Pekela	765	20	3	9	23	29
Pijnacker-Nootdorp	1926	13	3	8	16	21
Purmerend	439	30	0	0	30	30
Putten	273	24	7	35	31	59
Raalte	177	29	7	64	36	93

Reeuwijk	595	20	2	7	22	27
Reiderland	1661	67	6	14	73	81
Reimerswaal	703	22	2	7	24	29
Renkum	274	30	5	20	35	50
Renswoude	339	10	1	23	11	33
Reusel-De Mierden	1667	14	1	2	15	16
Rheden	275	66	17	142	83	208
Rhenen	340	19	2	27	21	46
Ridderkerk	597	45	1	13	46	58
Rijnwaarden	196	13	3	7	16	20
Rijnwoude	1672	47	7	33	54	80
Rijssen-Holten	1742	20	3	9	23	29
Rijswijk	603	40	12	48	52	88
Roerdalen	1669	28	3	17	31	45
Roermond	957	230	11	60	241	290
Roosendaal	1674	57	6	35	63	92
Rotterdam	599	323	32	181	355	504
Rozenburg	600	1	1	2	2	3
Rozendaal	277	24	1	5	25	29
Rucphen	840	4	7	19	11	23
Schagen	441	13	0	0	13	13
Scheemda	39	53	12	32	65	85
Schermer	458	41	0	0	41	41
Scherpenzeel	279	4	2	10	6	14
Schiedam	606	222	8	17	230	239
Schiermonnikoog	88	30	0	0	30	30
Schijndel	844	19	4	11	23	30
Schinnen	962	53	2	27	55	80
Schoonhoven	608	146	1	2	147	148
Schouwen-Duiveland	1676	781	10	45	791	826
Sevenum	964	9	0	0	9	9
's-Gravenhage	518	1037	23	118	1.060	1.155
's-Hertogenbosch	796	483	12	55	495	538
Simpelveld	965	38	2	10	40	48
Sint Anthonis	1702	15	6	74	21	89
Sint-Michielsgestel	845	62	16	58	78	120
Sint-Oedenrode	846	25	4	17	29	42
Sittard-Geleen	1883	173	12	76	185	249
Skarsterlân	51	79	5	12	84	91
Sliedrecht	610	8	0	0	8	8
Slochteren	40	41	7	34	48	75
Sluis	1714	200	4	13	204	213
Smallingerland	90	38	10	31	48	69
Sneek	91	96	4	22	100	118
Soest	342	32	2	6	34	38
Someren	847	15	0	0	15	15
Son en Breugel	848	6	0	0	6	6
Spijkenisse	612	4	0	0	4	4
Stadskanaal	37	30	9	42	39	72
Staphorst	180	306	2	4	308	310
Stede Broec	532	10	1	2	11	12

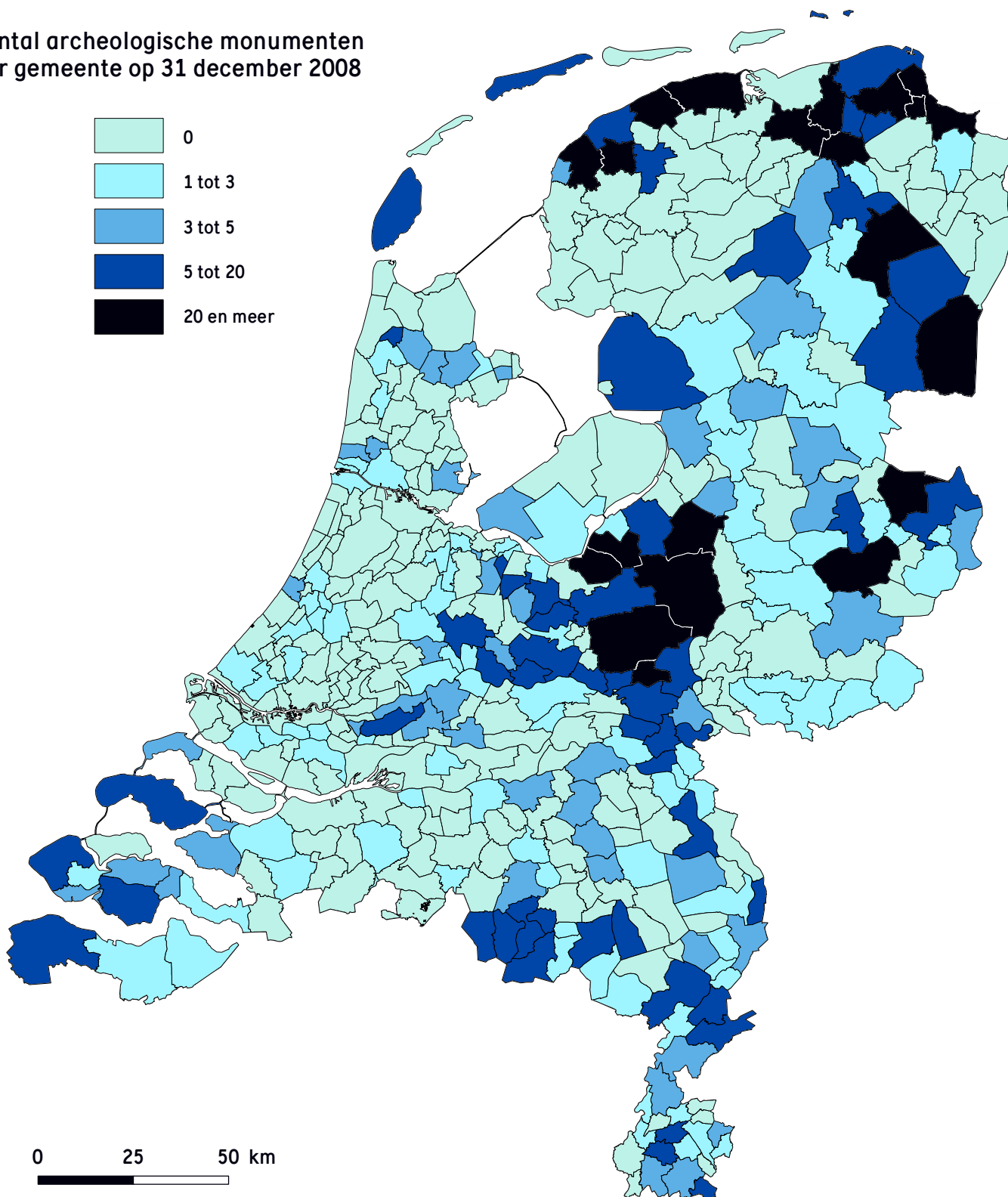
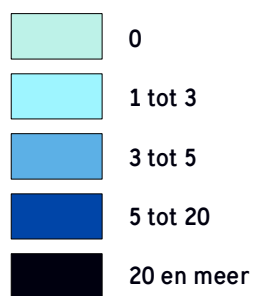
RACM Jaarverslag 2008/Beschermd erfgoed

Steenbergen	851	20	7	22	27	42
Steenwijkerland	1708	239	6	38	245	277
Stein	971	57	2	9	59	66
Strijen	617	10	2	4	12	14
Ten Boer	9	32	1	2	33	34
Terneuzen	715	51	5	22	56	73
Terschelling	93	101	1	5	102	106
Texel	448	182	3	12	185	194
Teylingen	1525	59	10	48	69	107
Tholen	716	121	7	31	128	152
Tiel	281	86	3	7	89	93
Tilburg	855	164	43	159	207	323
Tubbergen	183	45	3	15	48	60
Twenterand	1700	23	1	2	24	25
Tynaarlo	1730	51	7	31	58	82
Tytsjerksteradiel	737	71	19	90	90	161
Ubbergen	282	53	3	6	56	59
Uden	856	16	3	7	19	23
Uitgeest	450	11	1	3	12	14
Uithoorn	451	3	3	9	6	12
Urk	184	29	1	4	30	33
Utrecht	344	1278	36	218	1.314	1.496
Utrechtse Heuvelrug	1581	180	33	261	213	441
Vaals	981	130	4	30	134	160
Valkenburg aan de Geul	994	144	7	28	151	172
Valkenswaard	858	19	1	2	20	21
Veendam	47	45	13	31	58	76
Veenendaal	345	7	1	9	8	16
Veere	717	218	17	77	235	295
Veghel	860	25	5	25	30	50
Veldhoven	861	28	0	0	28	28
Velsen	453	67	9	79	76	146
Venlo	983	106	11	82	117	188
Venray	984	30	5	58	35	88
Vianen	620	175	2	5	177	180
Vlaardingen	622	51	1	5	52	56
Vlagtwedde	48	45	3	6	48	51
Vlieland	96	40	0	0	40	40
Vlissingen	718	287	2	9	289	296
Vlist	623	68	4	23	72	91
Voerendaal	986	69	5	29	74	98
Voorschoten	626	44	5	54	49	98
Voorst	285	86	12	82	98	168
Vught	865	39	13	78	52	117
Waalre	866	16	4	11	20	27
Waalwijk	867	78	10	34	88	112
Waddinxveen	627	4	1	2	5	6
Wageningen	289	43	2	7	45	50
Wassenaar	629	73	41	250	114	323
Waterland	852	308	3	9	311	317
Weert	988	57	4	33	61	90

RACM Jaarverslag 2008/Beschermd erfgoed

Weesp	457	185	3	33	188	218
Werkendam	870	35	2	5	37	40
Wervershoof	459	4	1	2	5	6
West Maas en Waal	668	41	4	12	45	53
Westerveld	1701	138	14	43	152	181
Westervoort	293	6	0	0	6	6
Westland	1783	53	7	24	60	77
Weststellingwerf	98	37	1	3	38	40
Westvoorne	614	16	3	17	19	33
Wierden	189	22	3	8	25	30
Wieringen	462	32	1	20	33	52
Wieringermeer	463	7	3	9	10	16
Wijchen	296	76	5	24	81	100
Wijdmeren	1696	142	15	126	157	268
Wijk bij Duurstede	352	125	7	34	132	159
Winschoten	52	43	2	5	45	48
Winsum	53	118	14	36	132	154
Winterswijk	294	44	11	36	55	80
Woensdrecht	873	17	7	31	24	48
Woerden	632	89	8	16	97	105
Wormerland	880	19	3	14	22	33
Woudenberg	351	9	6	20	15	29
Woudrichem	874	94	7	15	101	109
Wûnseradiel	710	124	5	31	129	155
Wymbritseradiel	683	134	5	18	139	152
Zaanstad	479	229	7	49	236	278
Zaltbommel	297	230	3	11	233	241
Zandvoort	473	11	0	0	11	11
Zederik	707	97	3	8	100	105
Zeevang	478	23	0	0	23	23
Zeist	355	58	17	121	75	179
Zevenaar	299	18	4	55	22	73
Zevenhuizen- Moerkapelle	1666	17	1	4	18	21
Zijpe	476	28	3	10	31	38
Zoetermeer	637	16	0	0	16	16
Zoeterwoude	638	30	4	17	34	47
Zuidhorn	56	90	4	16	94	106
Zundert	879	26	4	30	30	56
Zutphen	301	404	8	34	412	438
Zwartewaterland	1896	87	2	6	89	93
Zwijndrecht	642	13	0	0	13	13
Zwolle	193	404	14	81	418	485
Totaal		48.257	2.563	12.869	50.820	61.126

Aantal archeologische monumenten
per gemeente op 31 december 2008

0 25 50 km

Aantal archeologische monumenten per gemeente

Gemeentenaam	Gem.nr.	Zelfst. Obj.	Compl. Ond.	Monumenten per 31-12-2008	Objecten per 31-12-2008
Aa en Hunze	1680	27	0	27	27
Aalten	197	1	0	1	1
Abcoude	305	1	0	1	1
Alblasserdam	482	3	0	3	3
Albrandswaard	613	2	0	2	2
Alkmaar	361	2	0	2	2
Almelo	141	1	0	1	1
Almere	34	4	0	4	4
Amersfoort	307	5	0	5	5
Apeldoorn	200	38	0	38	38
Appingedam	3	24	0	24	24
Arcen en Velden	885	5	0	5	5
Arnhem	202	8	0	8	8
Assen	106	1	0	1	1
Baarn	308	7	0	7	7
Barendrecht	489	1	0	1	1
Barneveld	203	16	0	16	16
Bedum	5	14	0	14	14
Beesel	889	1	0	1	1
Bergeijk	1724	11	0	11	11
Bergen	893	2	0	2	2
Berkelland	1859	3	0	3	3
Bernheze	1721	3	0	3	3
Bernisse	568	2	0	2	2
Best	753	2	0	2	2
Beuningen	209	12	0	12	12
Beverwijk	375	1	0	1	1
Binnenmaas	585	1	0	1	1
Bladel	1728	13	0	13	13
Blaricum	376	1	0	1	1
Borger-Odoorn	1681	10	0	10	10
Borne	147	1	0	1	1
Borsele	654	7	0	7	7
Boxmeer	756	9	0	9	9
Boxtel	757	1	0	1	1
Breda	758	1	0	1	1
Breukelen	311	1	0	1	1
Bunnik	312	4	0	4	4
Bunschoten	313	1	0	1	1
Buren	214	1	0	1	1
Coevorden	109	8	0	8	8
Cranendonck	1706	1	0	1	1

RACM Jaarverslag 2008/Beschermd erfgoed

Cuijk	1684	3	0	3	3
De Wolden	1690	1	0	1	1
Delfzijl	10	22	0	22	22
Deventer	150	2	0	2	2
Dinkelland	1774	17	0	17	17
Doetinchem	222	1	0	1	1
Dongeradeel	58	65	0	65	65
Echt-Susteren	1711	4	0	4	4
Ede	228	20	0	20	20
Eemsmond	1651	10	0	10	10
Eersel	770	13	0	13	13
Emmen	114	23	0	23	23
Enschede	153	2	0	2	2
Epe	232	31	0	31	31
Ermelo	233	20	0	20	20
Ferwerderadiel	1722	31	0	31	31
Franekeradeel	70	35	0	35	35
Geertruidenberg	779	2	0	2	2
Gemert-Bakel	1652	1	0	1	1
Gennep	907	2	0	2	2
Giessenlanden	689	4	0	4	4
Goedereede	511	2	0	2	2
Goes	664	4	1	4	5
Goirle	785	2	0	2	2
Graafstroom	693	13	0	13	13
Groesbeek	241	2	0	2	2
Groningen	14	23	0	23	23
Gulpen-Wittem	1729	3	0	3	3
Hardenberg	160	1	0	1	1
Harderwijk	243	2	0	2	2
Haren	17	1	0	1	1
Harenkarspel	395	1	0	1	1
Harlingen	72	4	0	4	4
Heemskerk	396	3	0	3	3
Heerde	246	3	0	3	3
Heerlen	917	2	0	2	2
Heeze-Leende	1658	6	0	6	6
Helden	918	3	0	3	3
Hellendoorn	163	3	0	3	3
Het Bildt	63	9	0	9	9
Heumen	252	6	0	6	6
Heusden	797	1	0	1	1
Hilversum	402	4	0	4	4
Hof van Twente	1735	22	0	22	22
Horst aan de Maas	1507	2	0	2	2

RACM Jaarverslag 2008/Beschermd erfgoed

Houten	321	18	0	18	18
Huizen	406	1	0	1	1
Hulst	677	1	0	1	1
IJsselstein	353	2	0	2	2
Kampen	166	3	0	3	3
Kapelle	678	4	0	4	4
Katwijk	537	3	0	3	3
Kerkrade	928	1	0	1	1
Kessel	929	1	0	1	1
Laarbeek	1659	3	0	3	3
Landgraaf	882	3	0	3	3
Laren	417	9	0	9	9
Leeuwarden	80	7	0	7	7
Leiden	546	1	0	1	1
Leiderdorp	547	1	0	1	1
Leidschendam- Voorburg	1916	1	0	1	1
Leudal	1640	6	0	6	6
Leusden	327	7	0	7	7
Liesveld	694	3	0	3	3
Lingewaal	733	4	0	4	4
Lingewaard	1705	3	0	3	3
Lochem	262	2	0	2	2
Loenen	329	1	0	1	1
Lopik	331	1	0	1	1
Loppersum	24	40	0	40	40
Losser	168	4	0	4	4
Maasbree	934	1	0	1	1
Maasgouw	1641	2	0	2	2
Margraten	936	4	0	4	4
Medemblik	420	4	0	4	4
Meerssen	938	1	0	1	1
Menaldumadeel	83	30	0	30	30
Middelburg	687	1	0	1	1
Midden-Delfland	1842	1	0	1	1
Midden-Drenthe	1731	1	0	1	1
Montferland	1955	1	0	1	1
Montfoort	335	3	0	3	3
Mook en Middelaar	944	2	0	2	2
Niedorp	412	4	0	4	4
Nieuwegein	356	1	0	1	1
Nijmegen	268	7	0	7	7
Noordenveld	1699	3	0	3	3
Noordoostpolder	171	7	0	7	7
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	820	1	0	1	1

Nunspeet	302	14	0	14	14
Nuth	951	5	0	5	5
Oirschot	823	3	0	3	3
Oldenzaal	173	1	0	1	1
Olst-Wijhe	1773	1	0	1	1
Ommen	175	3	0	3	3
Ooststellingwerf	85	9	0	9	9
Opmeer	432	3	0	3	3
Oss	828	3	0	3	3
Oude IJsselstreek	1509	1	0	1	1
Overbetuwe	1734	10	0	10	10
Papendrecht	590	1	0	1	1
Pijnacker-Nootdorp	1926	1	0	1	1
Putten	273	33	0	33	33
Reimerswaal	703	2	0	2	2
Renkum	274	25	0	25	25
Reusel-De Mierden	1667	5	0	5	5
Rhenen	340	6	0	6	6
Rijnwoude	1672	1	0	1	1
Rijssen-Holten	1742	2	0	2	2
Roerdalen	1669	6	0	6	6
Roermond	957	10	0	10	10
Roosendaal	1674	1	0	1	1
Schagen	441	11	0	11	11
Scheemda	39	1	0	1	1
Schinnen	962	2	0	2	2
Schouwen-Duiveland	1676	11	0	11	11
's-Hertogenbosch	796	4	0	4	4
Sittard-Geleen	1883	3	0	3	3
Sluis	1714	11	0	11	11
Soest	342	4	0	4	4
Someren	847	5	0	5	5
Spijkenisse	612	1	0	1	1
Staphorst	180	3	0	3	3
Stede Broec	532	3	0	3	3
Steenbergen	851	1	0	1	1
Steenwijkerland	1708	2	3	2	5
Stein	971	1	0	1	1
Ten Boer	9	10	0	10	10
Terneuzen	715	2	0	2	2
Terschelling	93	5	0	5	5
Texel	448	8	0	8	8
Teylingen	1525	2	0	2	2
Tholen	716	3	0	3	3
Tiel	281	1	0	1	1

RACM Jaarverslag 2008/Beschermd erfgoed

Tubbergen	183	35	0	35	35
Tynaarlo	1730	12	0	12	12
Ubbergen	282	7	0	7	7
Uitgeest	450	3	0	3	3
Utrecht	344	6	1	6	7
Utrechtse Heuvelrug	1581	14	1	14	15
Vaals	981	7	0	7	7
Valkenburg aan de Geul	994	11	0	11	11
Valkenswaard	858	1	0	1	1
Veere	717	18	0	18	18
Veghel	860	3	0	3	3
Veldhoven	861	7	0	7	7
Velsen	453	1	0	1	1
Venlo	983	4	0	4	4
Venray	984	3	0	3	3
Vianen	620	1	0	1	1
Vlissingen	718	4	0	4	4
Voerendaal	986	2	0	2	2
Waalre	866	1	0	1	1
Wageningen	289	8	0	8	8
Waterland	852	3	0	3	3
Weert	988	1	0	1	1
Weesp	457	2	0	2	2
Wervershoof	459	2	0	2	2
Westerveld	1701	3	0	3	3
Westland	1783	2	0	2	2
Wierden	189	6	0	6	6
Wijchen	296	1	0	1	1
Wijdmeren	1696	0	1	0	1
Wijk bij Duurstede	352	9	0	9	9
Winsum	53	48	0	48	48
Winterswijk	294	1	0	1	1
Woerden	632	1	0	1	1
Woudenberg	351	1	0	1	1
Woudrichem	874	1	0	1	1
Wûnseradiel	710	1	0	1	1
Zaanstad	479	2	0	2	2
Zederik	707	3	0	3	3
Zeewolde	50	1	0	1	1
Zoeterwoude	638	1	0	1	1
Zuidhorn	56	22	0	22	22
Zutphen	301	1	0	1	1
Zwartewaterland	1896	2	0	2	2
Zwolle	193	1	0	1	1
Totaal:		1.395	7	1.395	1.402

Gebouwde monumenten verdeeld naar provincie en categorie

Omschrijving	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	Totaal
Groningen	84	14	242	13	1126	5	26	373	87	70	20	23	84	2.167
Friesland	97	21	400	50	2301	16	37	405	153	79	20	30	80	3.689
Drenthe	82	6	112	4	322	0	12	430	36	14	5	21	21	1.065
Overijssel	78	141	186	9	1630	6	11	729	61	36	6	85	148	3.126
Flevoland	1	0	7	0	30	0	0	4	0	6	0	0	0	48
Gelderland	120	124	478	23	2027	4	29	875	150	47	18	216	168	4.279
Utrecht	110	91	200	11	2412	3	21	546	38	95	21	173	132	3.853
Noord-Holland	268	59	431	24	10288	45	118	518	143	126	41	82	320	12.463
Zuid-Holland	244	64	403	15	5524	25	106	747	244	194	13	109	197	7.885
Zeeland	58	127	180	9	2518	25	15	162	86	36	0	31	74	3.321
Noord-Brabant	197	70	563	16	2348	3	34	678	139	47	24	81	186	4.386
Limburg	109	83	469	27	2398	13	11	972	115	40	24	128	149	4.538
Aantal	1.448	800	3.671	201	32.924	145	420	6.439	1.252	790	192	979	1.559	50.820

Archeologische monumenten verdeeld naar provincie en categorie

Omschrijving	-	02	13	Totaal
Groningen	183	0	32	215
Friesland	180	0	16	196
Drenthe	71	0	18	89
Overijssel	89	0	23	112
Flevoland	6	0	6	12
Gelderland	182	0	101	283
Utrecht	70	1	23	94
Noord-Holland	56	0	12	68
Zuid-Holland	39	0	11	50
Zeeland	49	0	19	68
Noord-Brabant	63	0	45	108
Limburg	80	1	19	100
Aantal	1.068	2	325	1.395

Toelichting CBS-categorie

- 01 Openbare gebouwen
- 02 Verdedigingswerken
- 03 Kerkelijke gebouwen
- 04 Objecten en delen van kerkelijke gebouwen
- 05 Gebouwen, woonhuizen
- 06 Delen van gebouwen/woonhuizen
- 07 Liefdadige instellingen
- 08 Agrarische gebouwen
- 09 Molens
- 10 Weg- en waterwerken
- 11 Horeca-instellingen
- 12 Kastelen, landhuizen e.d.
- 13 Losse objecten

Aantal stads- en dorpsgezichten

<i>Omschrijving</i>	<i>Aantal 2006</i>	<i>Aantal 2007</i>	<i>Aantal 2008</i>
Aangewezen	7	35	13
Afgevoerd	0	0	0
Totaal	363	398	411
In procedure	86	51	40

Toelichting

In 2008 zijn 13 gezichten aangewezen voor bescherming.

- ⌘ Veenhuizen, gemeente Noordenveld, Drenthe.
- ⌘ Moordrecht, gemeente Moordrecht, Zuid-Holland.
- ⌘ Noordereiland, gemeente Rotterdam, Zuid-Holland.
- ⌘ De Muntel, gemeente 's-Hertogenbosch, Noord-Brabant.
- ⌘ Park Nuenen, gemeente Nuenen, Noord-Brabant.
- ⌘ Den Hout, gemeente Oosterhout, Noord-Brabant.
- ⌘ Beersdal, Eikenderveld, Maria-Christinawijk en Tempsplein e.o., alle gemeente Heerlen, Limburg.
- ⌘ Lauradorp, gemeente Landgraaf, Limburg.
- ⌘ Asselt, gemeente Roermond, Limburg.
- ⌘ Steyl, gemeente Venlo/Maasbree, Limburg.

Stads- en dorpsgezichten naar provincie en periode

<i>Omschrijving</i>	<i>voor 1850</i>	<i>1850-1940</i>	Totaal
Limburg	28	14	42
Noord-Brabant	54	8	62
Zeeland	23	5	28
Zuid-Holland	18	1	19
Noord-Holland	-	1	1
Utrecht	24	9	33
Gelderland	33	3	36
Overijssel	38	7	45
Drenthe	33	18	51
Friesland	17	2	19
Groningen	26	8	34
Flevoland	33	8	41
Totaal	327	84	411

Stads- en dorpsgezichten in procedure per 31 december 2008

PROVINCIE GRONINGEN

Gemeente	Gezicht
Bellingwedde	Bellingwolde
Loppersum	Loppersum, uitbreiding Middelstum, uitbreiding
Reiderland	Nieuw-Beerta Oostwold-uitbreiding

PROVINCIE FRIESLAND

Gemeente	Gezicht
Heerenveen	Oranjewoud

PROVINCIE DRENTHE

Gemeente	Gezicht
Aa en Hunze	Annerveenschekanaal Frederiksoord/Wilhelminaoord

PROVINCIE OVERIJSEL

Gemeente	Gezicht
Hardenberg	Ommerschans-Balkburg

PROVINCIE GELDERLAND

Gemeente	Gezicht
Arnhem	Sonsbeekpark e.o.
Ermelo/Nunspeet	Staverden
Rheden	Dieren Laag-Soeren Villapark Overbeek
Zutphen	Coehoornsingel-Deventerweg

PROVINCIE UTRECHT

Gemeente	Gezicht
Baarn	Het Rode Dorp Prins Hendrikpark e.o.
Bunschoten	Havengebied Spakenburg
Utrecht	Haarzuilens Utrecht-Oost Zuilen-Elinkwijk

PROVINCIE NOORD-HOLLAND

Gemeente	Gezicht
Alkmaar	Westerhoutkwartier
Bergen (NH)	Tuindorp Oostbuurt
Haarlem	Haarlem-Zuid
	Haarlem-Zuidwest
Hilversum	Hilversum-Zuid
	Plan Oost
Schermer	Droogmakerij De Schermer

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

Gemeente	Gezicht
Delft	Agnetapark
	Nieuwe Plantage
	TU-Wijk
Den Haag	Zuiderpark
Leiden	Zuidelijke Schil
Rotterdam	Blijdorp

PROVINCIE NOORD-BRABANT

Gemeente	Gezicht
Bergen op Zoom	Singelgebied, uitbreiding
Cranendonck/ Weert	Budel Dorplein
	Hooge Zwaluwe
	Lage Zwaluwe
Tilburg	Stadskern

PROVINCIE LIMBURG

Gemeente	Gezicht
Brunssum	Mijnkoloniën

Overzicht van aangewezen en in procedure zijnde stads- en dorpsgezichten

Situatie per 31-12-2008

PROVINCIE GRONINGEN

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Appingedam	Appingedam	1971	1972
	Appingedam-uitbreiding	1988	1991
	Marsum	1987	1991
Bedum	Onderdendam	1988	1991
Bellingwedde	Bellingwolde	2005	
	Oudeschans	1988	1991
Ten Boer	Lellens	1988	1991
Delfzijl	Spijk	1988	1991
	Termunterzeil	1988	1991
	Uitwierde	1989	1991
Eemsmond	Wadwerderweg	2004	2007
	Warffum	1987	1991
Groningen	Groningen	1988	1991
	Groningen Bloemenbuurt	1998	2000
	Groningen Korrewegwijk	1998	2000
	Groningen Oosterpoort	1998	2000
	Groningen P. Campertsingel	1998	2000
	Groningen Schildersbuurt	1998	2000
	Groningen Verlengde Hereweg	1998	2000
	Groningen Zuiderpark	1998	2000
Haren	Rijksstraatweg	2004	2007
Hoogezand-Sappemeer	Kiel-Windeweer	2003	2006
Loppersum	Huizinge	1988	1991
	Loppersum	1988	1991
	Loppersum, uitbreiding	2005	
	Middelstum	1988	1991
	Middelstum, uitbreiding	2005	
	Stedum	1988	1991
	Westeremden	1988	1991
De Marne	Eenrum	1988	1991
	Eenrum, uitbreiding	2000	2002
Reiderland	Nieuw-Beerta	2006	
	Nieuweschans	1972	1974
Scheemda	Oostwold	1988	1991

	Oostwold-uitbreiding	2006	
Slochteren	Slochteren	1987	1990
Stadskanaal	Smeerling	1970	1972
Veendam	Oosterdiep	2004	2007
	Tusschendiepen	2004	2007
Vlagtwedde	Bourtange	1965	1967
Winsum	Ezinge	1988	1991
	Garnwerd	1988	1991
	Oostum	1988	1991
	Winsum-Obergum	1979	1982
Zuidhorn	De Gast	2005	2007
	Niehove	1989	1991
	Saaksum	1989	1991

PROVINCIE FRIESLAND

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Ameland	Ballum	1966	1969
	Hollum	1966	1969
	Nes	1966	1969
Het Bildt	Oudebildtzijl	1987	1991
Boarnsterhim	Grouw	1986	1990
	Oldeboorn	1988	1991
	Oosterveld (Grou)	2004	2007
	Poppingawier	1988	1991
	Warga	1988	1991
	Warstiens	2004	2007
Bolsward	Bolsward	1989	1991
Dongeradeel	Dokkum	1970	1971
	Ee	1986	1990
	Holwerd	1988	1991
	Metslawier	1986	1990
	Moddergat	1976	1977
Ferwerderadiel	Ferwerd	1987	1991
	Hallum	1987	1991
	Hogebeintum	1987	1991
	Janum	1989	1991
	Wanswerd/Birdaard	1987	1991
Franekeadeel	Achlum	1988	1991
	Franeke	1977	1979

Gaasterlân-Sleat	Balk	1989	1991
	Sloten	1971	1972
Harlingen	Harlingen	1966	1969
	Harlingen, uitbreiding	1988	1991
Heerenveen	Oranjewoud	2007	
Kollumerland c.a.	Kollum	1979	1980
	Veenklooster	1988	1991
Leeuwarden	Hollanderwijk	2002	2007
	Leeuwarden	1979	1982
	Nieuwe Kanaalgebied	2002	2007
	Noorder/Westersingel	2002	2006
Leeuwarderadeel	Jelsum	1987	1991
Littenseradeel	Huins	1988	1991
	Lutkewierum	1988	1991
	Mantgum	1988	1991
	Oosterend	1988	1991
	Rien	1988	1991
	Weidum	1988	1991
Menaldumadeel	Dronrijp	1979	1986
	Marssum	1987	1991
Nijefurd	Hindeloopen	1971	1972
	Workum	1979	1986
Ooststellingwerf	Oldeberkoop	1987	1991
	Ravenswoud	2005	2007
Schiermonnikoog	Oosterburen	1966	1969
Skarsterlân	Langweer	1988	1991
Sneek	Sneek	1988	1991
	Stationsgebied Sneek	2004	2007
Vlieland	Oost-Vlieland	1969	1972
Wûnseradiel	Kimswerd	1989	1991
	Kornwerd	1988	1991
Wûnseradiel/Harlingen	Kornwerderzand	2003	2007
	Makkum	1984	1987
	Piaam	1974	1977
	Pingjum	1989	1991
	Schraard	1988	1991
Wymbritseradiel	Heeg	1988	1991
	Nijland	1988	1991
	Woudsend	1978	1980
	IJlst	1979	1986

PROVINCIE DRENTHE

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Aa en Hunze	Anloo	1964	1967
	Annerveenschekanaal	2006	
Assen	Assen-Brink/Markt	1965	1969
	Assen, uitbreiding	1988	1991
	Assen, verdere uitbreiding	1994	1997
Coevorden	Aalden	1964	1969
	Benneveld	1989	1991
	Centrum Noord	2002	2007
	Gees	1964	1967
Eelde	Eelde-Paterswolde	1995	1997
Emmen	Oud Schoonebeek Oostersebos		1969
	Oud Schoonebeek Westersebos		1969
	Westenesch	1988	1991
Midden-Drenthe	Orvelte	1964	1967
Noordenveld	Veenhuizen	2005	2008
	Westervelde	1987	1991
	Zuidvelde	1987	1991
Tynaarlo	Dennenoord	2004	2007
	Vries	1965	1967
	Zuidlaren	1964	1967
Westerveld	Dwingeloo	1964	1967
	Frederiksoord/Wilhelminaoord	2006	
	Havelte-Dorp	1966	1969
	Havelte-Eursinge	1966	1969
	Havelte-Helomaweg	1966	1969
	Havelte-Kerksituatie	1966	1969
	Westeinde	1987	1990
De Wolden	Ten Arloo	1988	1991
	Echten	1964	1967
	Kraloo	1988	1991

PROVINCIE OVERIJSEL

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Borne	Borne	1988	1991
Denekamp	Ootmarsum	1990	1996
	Weerselo-Het Stift	1971	1973
Deventer	Deventer	1985	1988
Hardenberg	Gramsbergen	1988	1992
	Oud-Avereest/Den Huizen	1988	1992
	Ommerschans-Balkburg	2006	
	Rheeze	1988	1992
Hengelo	Tuindorp 't Lansink	2001	2003
Hof van Twente	Den Haller	1988	1991
	Stokkum	1988	1992
Kampen	Kampen	1973	1975
Ommen	Beerze	1988	1992
	Vilsteren	1988	1992
Staphorst	Staphorst	1988	1993
Steenwijk	Blokszijl	1971	1973
	Giethoorn	1981	1985
	Vollenhove	1981	1984
Zwartewaterland	Hasselt	1979	1982
Zwolle	Zwolle	1989	1993

PROVINCIE FLEVOLAND

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Urk	Urk	2005	2007

PROVINCIE GELDERLAND

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Aalten	Aalten	1964	1966
	Bredevoort	1983	1985
Apeldoorn	De Parken	2003	2005
Arnhem	Geitenkamp	2004	2007
	Mussenberg	2004	2006
	Patrimoniumbuurt- Vogelwijk	2004	2007
	Sonsbeekkwartier-Noord	2004	2007
	Sonsbeekpark e.o.	2005	
	Spijkerkwartier-Boulevardkwartier	2005	2007

	Van Verschuervijk	2004	2006
Buren	Beusichem	1965	1967
	Buren	1965	1968
	Zoelen	1976	1980
Culemborg	Culemborg	1975	1977
Doesburg	Doesburg	1971	1974
Eibergen	Mallemsse Molen	1969	1972
Elburg	Elburg	1965	1967
Epe	Gortel	1965	1993
Ermelo/Nunspeet	Staverden	2005	
Ermelo	Landgoed Groevenbeek	2006	2007
Geldermalsen	Acquoy	1965	1967
	Beesd	1965	1967
Harderwijk	Harderwijk	1968	1970
Hattem	Hattem	1970	1972
Hummelo en Keppel	Hummelo	1987	1993
	Laag-Keppel	1987	1993
Lochem	Berkeloord e.o.	2004	2007
Neerijnen	Neerijnen - Waardenburg	1987	1993
Nijmegen	Nijmegen	1967	1980
Rheden	Dieren	2005	
	Laag-Soeren	2006	
	Villapark Overbeek	2005	
Steenderen	Bronkhorst	1969	1971
Ubbergen	Ubbergen	1988	1993
Wijchen	Batenburg	1965	1967
Zaltbommel	Nederhemert-Zuid	1987	1993
	Zaltbommel	1981	1984
Zutphen	Coehoornsingel-Deventerweg	2004	
	Zutphen	1980	1986

PROVINCIE UTRECHT

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Abcoude	Abcoude	1987	1991
	Baambrugge	1984	1990
Amerongen	Amerongen	1964	1966
Amersfoort	Amersfoort	1981	1984
	Bergkwartier	2004	2007
Baarn	Het Rode Dorp	2005	

	Lage Vuursche	1964	1966
	Prins Hendrikpark e.o.	2005	
De Bilt	Westbroek	1964	1966
Breukelen	Kockengen	1964	1966
	Nieuwer Ter Aa	1964	1966
Bunnik	Werkhoven	1964	1966
Bunschoten	Havengebied Spakenburg	2005	
Driebergen-Rijsenburg	Rijsenburg	1963	1967
Eemnes	Eemnes (buiten)	1964	1966
IJsselstein	IJsselstein	1964	1966
Loenen	Nieuwersluis	2004	2007
	Loenersloot	1964	1967
	Loenen	1963	1966
	Nigtevecht	1984	1987
	Vreeland	1964	1967
Lopik	Jaarsveld	1964	1966
Maarssen	Oud-Zuilen		1966
	Maarssen	1962	1966
Montfoort	Linschoten	1964	1966
Nieuwegein	Vreeswijk	1962	1966
	Vreeswijk, uitbreiding	1967	1984
Oudewater	Oudewater	1973	1977
Renswoude	Renswoude	1964	1966
Soest	Soest	1964	1966
Utrecht	Blauwkapel	1964	1966
	Haarzuilens	2004	
	Utrecht	1972	1975
	Utrecht-Oost	2005	
	Zuilen-Elinkwijk	2005	
Vianen	Vianen	1972	1975
Wijk bij Duurstede	Cothen	1964	1967
	Nederlangbroek	1964	1966
	Wijk bij Duurstede	1978	1982
Woerden	Kamerik	1964	1966
Zeist	Wilhelminapark	1999	2002
	Zeist	1964	1970

PROVINCIE NOORD-HOLLAND

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Alkmaar	Alkmaar	1984	1988
	Westerhoutkwartier	2004	
Amstelveen	Ouderkerk a/d Amstel	1986	1990
Amsterdam	Binnen de Singelgracht	1989	1999
	Durgerdam	1971	1976
	Holysloot	1987	1991
	Jordaan	1986	1999
	Nieuwmarktbuurt	1979	1983
	Ransdorp	1971	1976
	Middenbeemster	1982	1985
Bergen (NH)	Bergen	1984	1990
	Egmond a/d Hoef	1969	1970
	Park Meerwijk	2003	2007
	Tuindorp Oostbuurt	2003	
Blaricum	Blaricum	1965	1967
Bloemendaal	Bloemendaalse Park/		
	Duin en Daal	1999	2001
Bussum	Brediuskwartier	2004	2007
	Het Spiegel	2004	2007
Den Helder	Stelling Den Helder	2004	2007
Edam-Volendam	Edam	1973	1977
Enkhuizen	Enkhuizen	1982	1984
Graft-De Rijp	De Rijp	1968	1969
's-Graveland	's-Graveland	1983	1986
Haarlem	Haarlem	1982	1990
	Haarlem-Zuid	2006	
	Haarlem-Zuidwest	2006	
	Spaarndam	1969	1971
	Noordwestelijk Villagebied	2002	2007
Hilversum	Hilversum-Zuid	2008	
	Plan Oost	2008	
Hoorn	Hoorn	1967	1970
	Hoorn, uitbreiding	1995	1998
Laren	Brink	2004	2007
Medemblik	Haven	1967	1968
	Kerksituatie	1967	1968
Muiden	Muiden	1983	1986
Naarden	Naarden	1980	1985

Niedorp	Kolhorn	1984	1986
Noorder-Koggenland	Twisk	1966	1970
	Twisk, uitbreiding	1973	1974
Ouder Amstel	Ouderkerk aan de Amstel	1986	1990
Schermer	Droogmakerij De Schermer	2005	
Texel	Den Hoorn	1966	1968
	Oosterend	1966	1968
Velsen	Velsen	1969	1970
Waterland	Broek in Waterland	1968	1971
	Monnickendam	1968	1970
	Marken	1969	1971
	Zuiderwoude	1989	1991
Weesp	Weesp	1979	1982
Zaanstad	Haaldersbroek	1984	1990
	Westzaan	1988	1991
	Zaandijk-Gortershoek	1979	1982

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Alblasserdam	Kinderdijk-Elshout	1988	1993
Bernisse	Abbenbroek	2005	2007
	Geervliet	1974	1975
	Heenvliet	1962	1965
	Zuidland	2005	2007
Brielle	Brielle	1974	1975
Delft	Agnetapark	2005	
	Delft	1970	1978
	Nieuwe Plantage	2005	
	TU-Wijk	2005	
Dordrecht	Dordrecht	1982	1988
Giessenlanden	Noordeloos	1987	2000
Goedereede	Goedereede	1970	1972
Gorinchem	Gorinchem	1985	1988
Gouda	Gouda	1976	1978
Den Haag	Achipelbuurt/Willemspark II	1994	1996
	Benoordenhout	1994	1996
	Binnenhof	1965	1971
	Duinoord	1994	1996
	Haagse Bos	2000	2003

	Malieveld	1965	1972
	Malieveld, uitbreiding	1988	1994
	Marlot/Reigersbergen	1994	1996
	Sint-Jacobskerk	1965	1971
	Statenkwartier	1994	1996
	Van Stolpark/ Scheveningse Bosjes	1994	1996
	Westbroekpark/Belgisch Park	1994	1996
	Willemspark	1965	1971
	Zorgvliet	1994	1996
	Zuiderpark	2005	
Hellevoetsluis	Hellevoetsluis	1981	1985
Leiden	Leiden	1977	1981
	Zuidelijke Schil	2005	
Leidschendam/Voorburg	Sluiscomplex	2004	2006
Leidschendam/Voorburg	Voorburg	1969	1971
Leidschendam/Voorburg/ Voorschoten/Wassenaar	Landgoederenzone	2002	2007
Liesveld	Nieuwpoort	1971	1972
Maasland	Maasland	1969	1970
Maassluis	Maassluis	1974	1976
Middelharnis	Middelharnis/Sommelsdijk	1987	2000
Moordrecht	Moordrecht	2004	2008
Noordwijk	Noordwijk-Binnen	1987	1992
Oegstgeest/Leiden	Wilhelminapark en Geesten	2004	2007
Rotterdam	Blijdorp	2006	
	Delfshaven	1966	1969
	Delfshaven, uitbreiding	1986	1991
	Kralingen Midden	1998	2000
	Noordereiland	2004	2008
	Scheepvaartkwartier	1976	1977
Schiedam	Schiedam	1986	2005
Schipluiden	't Woudt	1969	1970
Schoonhoven	Schoonhoven		1974
Teylingen (vh.Warmond)	Warmond	2004	2006
Vlist	Bonrepas	1987	1992
	Vlist	1964	1969
Voorschoten	Voorschoten	1966	1968
Wassenaar	Wassenaar	1964	1967
Zederik	Ameide	1987	1992

PROVINCIE ZEELAND

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Borssele	Borssele	1983	1985
	Nisse	1984	1986
Goes	Goes	1979	1982
	Kloetinge	1969	1971
	Oostsingel	2005	2007
Hulst	Hulst	1970	1973
Kapelle	Wemeldinge	1965	1967
Middelburg	Middelburg	1982	1985
	Noordweg	2002	2007
Noord-Beveland	Colijnsplaat	1987	1996
Schouwen-Duiveland	Dreischor	1970	1972
	Brouwershaven	1970	1972
	Noordgouwe	1987	1996
	Zierikzee	1969	1971
Sluis-Aardenburg	Sint-Anna ter Muiden	1965	1967
Tholen	Sint-Maartensdijk	1987	1991
	Tholen	1988	1991
Veere	Veere	1967	1970
Vlissingen	Vlissingen	1973	1975

PROVINCIE NOORD-BRABANT

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Bergen op Zoom	Bergen op Zoom	1982	1986
	Singelgebied, uitbreiding	2002	
Boxtel	Liempde	1988	1991
Breda	Breda	1965	1967
	Ginneken	1988	1991
Cranendonck/ Weert	Budel Dorplein	1998	
Deurne	Helenaveen	1997	2000
Drimmelen	Drimmelen	1986	1990
	Hooge Zwaluwe	2005	
	Lage Zwaluwe	2005	
Eersel	Eersel	1965	1967
Eindhoven	Het Witte Dorp	1998	2003
	Philipsdorp	1996	2003

	Villapark Tongelre	1997	2003
	Villapark Den Elzent	1998	2003
Geertruidenberg	Geertruidenberg	1968	1970
Geldrop	Riel	1988	1991
Grave	Grave	1987	1991
's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch	1968	1972
	's-Hertogenbosch, uitbreiding	1985	1991
	De Muntel	2004	2008
Heusden	Heusden	1969	1972
Hilvarenbeek	Hilvarenbeek	1965	1967
Mierlo	Het Broek	1969	1972
Moerdijk	Willemstad	1968	1970
Nuenen	Park Nuenen	2004	2008
Oirschot	De Bollen	1988	1991
	Oirschot	1965	1967
Oisterwijk	Oisterwijk	1968	1970
	Oisterwijk, uitbreiding	1996	2004
Oosterhout	Den Hout	2005	2008
	Heilige Driehoek	2002	2006
	Oosterhout	1965	1967
Oss	Megen	1987	1991
Ravenstein	Ravenstein	1975	1977
Someren	Boomen	1989	1993
Tilburg	Stadskern	2005	
Waalre	Loon	1968	1971
Woudrichem	Woudrichem	1971	1972

PROVINCIE LIMBURG

Gemeente	Gezicht	dd in procedure	dd aanwijzing
Beesel	Ronkenstein	1983	1997
Brunssum	Mijnkoloniën	2005	
Eijsden	Eijsden	1969	1971
Gulpen-Wittem	Höfke Schweiberg	1967	1969
	Plaat-Diependal	1967	1968
	Terziet en Kuttingen	1987	1993
	Helle	1967	1968
Heel	Wessem	1987	1993
Heerlen	Beersdal	2004	2008
	Eikenderveld	2004	2008

	Maria-Christinawijk	2005	2008
	Tempsplein e.o.	2004	2008
Heerlen/Landgraaf	Leenhof-Schaesberg	2004	2007
Horst	Griendtsveen	1989	1996
Landgraaf	Lauradorp	2003	2008
	Rimburg	1987	1993
Maasbracht	Stevensweert	1987	1993
Maastricht	Maastricht	1975	1982
	Maastricht, uitbreiding	1989	1996
Margraten	Bruisterbosch	1987	1993
	Gasthuis	1966	1970
	Moerslag	1987	1993
	Noorbeek en De Wesch	1987	1993
	Sint-Geertruid	1987	1993
Nuth	Terstraten	1966	1969
Roermond	Roermond	1982	1986
	Asselt	2006	2008
Schinnen	Arnstenrade	1966	1969
	Amstenrade, uitbreiding	1984	1997
Sittard-Geleen	Sittard	1969	1972
Stein	Elsloo	1969	1971
	Urmond	1968	1970
Thorn	Thorn	1971	1973
Vaals	Camerig-Cottessen	1967	1969
	Lemiers	1967	1969
	Mamelis	1967	1969
	Raren	1967	1969
	Vaals	1967	1969
	Vaals, uitbreiding	1987	1993
Valkenburg a/d Geul	Oud-Valkenburg	1966	1970
	Sint-Gerlach	1966	1970
	Valkenburg	1966	1970
Venlo	Ronkenstein	1983	1997
Venlo/Maasbree	Steyl	2004	2008
Voerendaal	Winthagen	1967	1969

Beroep binnengekomen en afgehandeld

<i>Omschrijving</i>	<i>per 1-1-2007</i>	<i>Binnengekomen in 2007</i>	<i>Afgehandeld in 2007</i>	<i>per 1-1-2008</i>	<i>Binnengekomen in 2008</i>	<i>Afgehandeld in 2008</i>	<i>per 31-12-2008</i>
Bezwaarschriften	19	141	146	14	217	185	46
Beroepschriften	19	10	27	2	36	21	17
Hoger beroep	1	10	6	5	12	10	7
Voorlopige voorziening	0	3	3	0	5	5	0
Kortgeding zaken	0	0	0	0	0	0	0
Ingestelde beroepen*	0	1	1	0	2	0	2

* dit betreft de door de minister ingediende bezwaar- en beroepschriften

PUBLICATIES

ALGEMEEN

Jaarverslag Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten 2007. Amersfoort.

Nieuwsbrief Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, 1-6.

Caring for the historic environment. Amersfoort

Paijmans, dr. H., en dr. G. Lange

Het zoeken en interpreteren van jaartallen en plaatsnamen in Nederlandstalige retrieval systemen. *Vitruvius*, 14-17.

Wiemer, drs. R., dr. J.J. Paijmans en S. Wubben

Automatisch geografisch en temporeel ontsluiten van documenten. *Informatie Professional*, 2008-2: 18-21.

Witteveen en Bos, *Handreiking Cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA*, Deventer.

ARCHEOLOGIE

Gemeentelijke archeologische verwachtingskaarten. Brochure Cultuurhistorie nr. 11. Amersfoort.

Beekdalen en archeologie. Brochure Cultuurhistorie nr. 12. Amersfoort.

Archeologie en resten van dieren. Brochure Cultuurhistorie nr. 14. Amersfoort.

Scheepsarcheologisch Nieuws. Elektronische nieuwsbrief.

RACM Lelystad. Lelystad.

Een beurtschip uit de gouden eeuw. Lelystad.

Berg, drs. T.P. van den et al

Late Middeleeuwen, Vroegmoderne tijd en het historische landschap van holoceen Noord Nederland. Hoofdstuk 22 (versie 1.0) in de *Nationale Onderzoeksagenda Archeologie*. www.noaa.nl.

Bus, M.J. en drs. B. de Vries (red.)

Monumenten van Romeins Nederland: Beschermingsagenda archeologie 2008. Amersfoort.

Deeben, drs. J.H.C., ing. W.J.B. Derickx, dr. B.J. Groenewoudt, dr. J.H.M. Peeters en dr. E. Rensink

De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, derde generatie. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155. Amersfoort.

Doesburg, drs. J. van

Het geheim van de Heimenberg ontsluit? In J. Vredenberg et al. (red.), *Geschiedenis van Rhenen*. Utrecht. 36-45.

Kennis over Nederlandse essenlandschappen en plaggendekken gebundeld. *Historisch Geografisch Tijdschrift* 26-2, 67-75.

Natuurontwikkeling Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland: Waardestellend archeologisch onderzoek naar het voorkomen van vroegmiddeleeuwse bewoningssporen in de het duingebied van Groot

Olmen, Nationaal Park Zuid-Kennemerland, Provincie Noord-Holland (mei-juni 2005). Rapportage Archeologische Monumentenzorg 158. Amersfoort.

Vliedbergen: tussen motteversterkingen en huisterpen. Gedachten over de functie van vliedbergen naar aanleiding van het archeologische onderzoek naar de resten van de vliedberg van 's Heer-Arendskerke (gemeente Goes). Nehalennia 161.

Vloeren vertellen verhalen: Vloeren in middeleeuwse gebouwen vanuit archeologisch perspectief. In E. Koldeweij (red.), *Over de vloer: met voeten getreden erfgoed*. Zwolle/Amersfoort. 46-57.

Doesburg, drs. J. van, en J. Krist

Boren naar sporen van Eno en Menko: Archeologisch onderzoek op en rond de wierde Wittewierum (gem. Ten Boer) in de periode 23 augustus - 12 september 2006. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 157. Amersfoort.

Ulvenhout (gemeente Breda: Waardestellend booronderzoek 22-25 januari 2007. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 160. Amersfoort.

Doesburg, drs. J. van, en drs. A. Müller

Fruit van rijke bodem: Veldonderzoek in het kader van handhaving op het rijksmonument Cothen – De Zemelen. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 168. Amersfoort.

Doesburg, drs. J. van, en P.A.C. Schut MA

'Die hofstat tot Zoelen, daer dat hues op plach te staen': Een waarderend booronderzoek op de motte Alden Haag (gemeente Buren, Gelderland), Rapportage Archeologische Monumentenzorg 152. Amersfoort.

Doesburg, drs. J. van et al

Het rivierengebied in de middeleeuwen en vroegmoderne tijd. Hoofdstuk 21 (versie 1.0) in de *Nationale Onderzoeksagenda Archeologie*. www.noaa.nl.

Groot, drs. T. de

Woerden. Romeinse sporen liggen op straat. In M. Bus en B. de Vries (red.), *Monumenten van Romeinse Nederland. Beschermingsagenda Archeologie 2008*. Amersfoort, 58-63.

Groot, drs. T. de, A. van den Hazelkamp, drs. A. Müller en dr. H.J.T. Weerts

De Romeinse villa langs de Maas in Afferden (gem. Bergen): Een oppervlaktekartering en karterend en waarderend booronderzoek ten behoeve van een gebiedsgerichte waardering. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 166. Amersfoort.

Groot, drs. T. de, en N.M. Prangma

De Romeinse weg Heerlen-Xanten ter hoogte van Swalmen (Limburg): De resultaten van het waarderend onderzoek in 1982 en 2006. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 156. Amersfoort.

Huisman, dr. ing. D.J. et al

Characterising physico chemical sediment conditions at selected bacterial decayed wooden pile foundation sites in The Netherlands, Germany and Italy. *International Biodeterioration & Biodegradation* 61: 117-125.

Huisman, dr. ing. D.J., drs. M.R. Manders et al

Burial conditions and wood degradation on archaeological sites in the Netherlands. *International Biodeterioration & Biodegradation* 61: 33-44.

Huisman, dr. ing. D.J., drs. A. Müller, dr. B.J.H. van Os en dr. J.H.M. Peeters

Een kleinschalig onderzoek naar de fysieke gaafheid en conserveringstoestand van de vindplaatsen Schokkerhaven-E170 en Schokland-J125 (prov. Flevoland) in het kader van het beheersplan Schokland (UNESCO World Heritage Site). Beknopte Rapportage Archeologische Monumentenzorg 11, Amersfoort.

Huisman, dr. ing. D.J., dr. B.J.H. van Os, et al

Degradatie en bescherming van archeologisch leer. Praktijkreeks Cultureel Erfgoed. Aflevering 3 nr. 9

Degradation processes in colourless Roman glass: Cases from the Bocholtz burial. *Journal of Archaeological Science* 35: 398-411.

Huisman, dr. ing. D.J., drs. A.G.F.M. Cuijpers, dr. J.H.M. Peeters et al

Het bodemmilieu op de archeologische vindplaatsen bij Swifterbant (provincie Flevoland): Bedreigingen en mogelijkheden voor in situ behoud. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 163. Amersfoort.

Huisman, dr. ing. D.J. en dr. E.M. Theunissen

Too good to be true? The unexpectedly good preservation of the Nieuw Dordrecht Neolithic peat trackway and its consequences. In H. Kars & R.M. van Heeringen (eds.), *Preserving archaeological remains in situ. Proceedings of the 3rd conference 7 – 9 December 2006, Amsterdam. Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies* Vol. 10, 15–28

Jansma, prof. dr. E.

Verhalen van hout: Dendrochronologie op het grensvlak van disciplines. Utrecht.

Lauwerier, dr. R.C.G.M.

Bewerkt hielbeen: Reacties op een oproep. *Westerheem* 57/2, 89-90.

Lauwerier, dr. R.C.G.M. et al

In memoriam Anneke Clason 30 April 1932 – 7 April 2008, *Palaeohistoria* 49/50, 1-2.

Lauwerier, dr. R.C.G.M., en drs. A.G.F.M. Cuijpers

Differentiating between bone fragments from horses and cattle: A histological identification method for archaeology, *Environmental Archaeology* 13/2, 165-179.

Lauwerier, dr. R.C.G.M., E. Drenth en dr. O. Brinkkemper

Single Grave Culture Settlements in the Netherlands: the state of affairs anno 2006. In W. Dörfer en J. Müller (eds.), *Umwelt – Wirtschaft – Siedlungen im dritten vorchristlichen Jahrtausend Mitteleuropas und Südschweden*, Neumünster (Offa-Bücher 84), 149-181.

Lauwerier, dr. R.C.G.M., en drs. F.J. Laarman

Relicts of 16th-century gutted herring from a Dutch vessel. *Environmental Archaeology* 13/2, 135-142.

Manders, drs. M.R., en drs. W.F.G.J. Brouwers

MACHU – Managing Cultural Heritage Underwater. *Vitruvius* 5. 18-25.

Manders, drs. M.R., en ing. R. Oosting (eds)

MACHU report. nr. 1

Manders, drs. M.R. et al

The in-situ preservation of archaeological sites underwater: An evaluation of some techniques. In Eric May, Mark Jones, Julian Mitchel (eds), *Heritage Microbiology and Science. Microbes, Monuments and Maritime Materials*. 179-204.

Tras la estela del Hoorn. Arqueología de un naufragio holandés en la Patagonia, Republica Argentina.

Müller, drs. A, en drs. J. van Doesburg

Een archeologisch onderzoek naar een toevalsvondst in Katwijk – De Zanderij: De opgraving van de 'Romeinse weg' in oktober 2005. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 162. Amersfoort.

Müller, drs. A. et al

Akersloot-Klein Dorregeest: Een vindplaats van de Klokbeercultuur in de gemeente Castricum, provincie Noord-Holland. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 159. Amersfoort.

Os, dr. B.J.H.

Bijdrage aan P. Vos, Bodem en geologie: Paleolandschappelijk onderzoek op de Bloemert. In J.A.W. Nicolay(red.), *Opgravingen bij Midlaren*. Groningen.

Os, dr. B.J.H. et al

Geochemistry of marine and lacustrine bands in the Upper Carboniferous of the Netherlands. *Netherlands journal of geosciences-geologie en mijnbouw* 87, 4. 309-322.

Influence of hydropower dams on the composition of the suspended and riverbank sediments in the Danube. *Environmental pollution* 148, 3. 718-728.

Os, dr. B.J.H., dr. ing. D.J. Huisman en R. Meijers

Degradatie en bescherming van archeologisch lood, tin, zilver en goud. Praktijkreeks Cultureel Erfgoed, Aflevering 4 nr. 14.

Peeters, dr. J.H.M.

Almere: stad met erfgoed van allure. Een 'biografie' van prehistorische jagers-verzamelaars in een verdrinkend landschap in het perspectief van verleden, heden en toekomst. *WSF Flevoland Bulletin* 3.

Recensie van W. van der Sanden, Reuzenstenen op de es: De hunebedden van Rolde. *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* 123-3 op www.knhg.nl.

Peeters, dr. J.H.M., drs. M.R. Manders, drs. A.D.C. Otte-Klomp en drs. P. Stassen

Wetenschappelijk kader voor de archeologische monumentenzorg bij aanleg tweede Maasvlakte, Europoort-Rotterdam. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 169. Amersfoort.

Rensink, dr. E. et al

Archeologie en beekdalen: Schatkamers van het verleden. Utrecht.

Resink, E.M.J.

Oud hout, een bundeling van columns Scheepshistorie in de Flevopolders. Lelystad.

Schegget, drs. M.E. ter

(On)mogelijkheden van archeologisch DNA in Nederland. *Vitruvius* 3, 8-13.

Schotten, J. et al

De middeleeuwen en vroegmoderne tijd in Zuid-Nederland. Hoofdstuk 22 (versie 1.0) in de *Nationale Onderzoeksagenda Archeologie*. www.noaa.nl.

Schut, MA, P.A.C.

250 jaar archeologische monumenten(zorg) op het kroondomein. *Vitruvius* 3, 30-33.

Water voor de castra. In M. Bus en B. de Vries (red.), *Monumenten van Romeins Nederland: Beschermingsagenda archeologie 2008*, 16-25.

Hercules in Elst. In M. Bus en B. de Vries (red.), *Monumenten van Romeins Nederland: Beschermingsagenda archeologie 2008*, 26-31.

Schut, MA, P.A.C. et al

Neutron Resonance Capture and Neutron Diffraction Analysis of Roman Bronze Water Taps. *Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry* (278) 1. 151-164.

Thanos, drs. C.S.I.

Zoektocht naar de gefilmde werkelijkheid van opgravingen. *Westerheem*, 217-277.

Theunissen, dr. E.M.

Grondlegger der Nederlandse archeologie veelvuldig belicht. *Tijdschrift voor Geschiedenis* 121, 2008/2, 233-234.

Theunissen, dr. E.M., en drs. J.-W. de Kort

Archeologische verhalen over het landschap van de Regte Heide (gemeente Goirle). Beknopte Rapportage Archeologische Monumentenzorg 10. Amersfoort.

Theunissen, dr. E.M., drs. A. Müller en G. van Bergeijk

Twee kokerbijlen van de 'Hunze-Eems'-industrie uitgelicht: Archeologische waardering van een mogelijke depositielocatie aan de Hollendewagenweg te Werkhoven (gemeente Bunnik). Rapportage Archeologische Monumentenzorg 161. Amersfoort.

Theunissen, dr. E.M., en dr. E. Rensink

De Houtbeek bij Stroe: Het levensverhaal van een beekdallandschap in het Kootwijksche Veld. Amersfoort.

Theunissen, dr. E.M., D.G. van Smeerdijk, drs. J.-W. de Kort, dr. O. Brinkkemper en drs. B.P. Speleers

De Houtbeek: Een verborgen beek in het Kootwijksche Veld. In E. Rensink (red.), *Archeologie en beekdalen*. Utrecht, 73-87.

Vos, drs. A.D.

Secundair gebruik scheepshout in Zaandams pand? *Zaans Erfgoed* 24, 25-28.

Standaardrapport inventarisatie scheepswrak Ritthem. Lelystad.

Onverwacht oude scheepsresten in de Westerschelde: Nederlands oudste teruggevonden admiraliteitsschip? *Nehalennia, Bulletin van de werkgroep Cultuurhistorie van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen en de Zeeuwse Dialect Vereniging*. Aflevering 160, 2-13.

De prinses en de zorg voor het erfgoed onder water. *Archeobrief Vakblad voor de Nederlandse Archeologie*, jrg. 12, 3, 7-11.

Bronzen kanon uit 1631 onderzocht bij RACM. *Bataviawerf Journaal*, (20) 4. 8.

Wit, drs. G. de, en drs. A. Sloos

De interpretatie van archeologische waarnemingen in Archis: Een concept voor een nieuwe set complextypen. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 165. Amersfoort.

Zoetbrood, drs. P.A.M., en M.H. van den Dries

Werk in uitvoering (2): van veldwerk tot standaardrapport. Onderzoek naar de kwaliteit van rapporten van archeologische proefsleuvenprojecten en opgravingen. Den Haag.

CULTUURLANDSCHAP

De C van de RACM: Wat doet de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten voor het cultuurlandschap? Amersfoort.

Abrahamse, drs. J.E.

Het montagelandschap of de triomf van het traditionalisme. *Jaarverslag Welstand Hilversum*.

Betrokken opdrachtgeverschap: De bouwheer als aandeelhouder. *Forum Reeks 9*. Essay in opdracht van Aedes Forum.

Stijlvol recreëren in Ville Buiten. *Architectuur Lokaal 63*.

Van Plantage tot schoffeltuin: Volkstuinen in Amsterdam. *Architectuur Lokaal 64*.

Een winterlandschap in de polder. *Architectuur Lokaal 65*.

Abrahamse, drs. J.E., dr. O. Brinkkemper en prof. dr. ir. Th. Spek

Biografie als methode. *Rooilijn 41*, 4.

Baas, drs. H.G.

Landschapsvisie Zuid-Limburg. Recensie in *Vitruvius* (2) 5. 52-53.

Landschapsatlas Walcheren: Inspirerende sporen van tijd'. Recensie in *Vitruvius* (2) 6. 48-49.

Groenewoudt, dr. B.J., en ir. L.J. Keunen

Berlewalde: Een verdwenen Achterhoekse wildernis. *Vitruvius* (2) 5. 10-17.

Groenewoudt, dr. B.J., drs. F.J. Laarman, drs. M. C. Kosian, dr. E. Rensink en P.A.C. Schut MA

De Linderbeek: Speuren naar botten in een Twents beekdal. In E. Rensink (red.), *Archeologie en beekdalen: Schatkamers van het verleden*. Utrecht. 106-121.

Groenewoudt, dr. B.J., dr. H. van Haaster, drs. R. van Beek en dr. O. Brinkkemper

Towards a reverse image. Botanical research into the landscape history of the Eastern Netherlands (BC 1100-AD 1500). *Landscape History* 29. 17-33.

Haytsma, A. (red.)

Koppen, H., *Sneek, wandelen door de geschiedenis van een waterstad*. Cultuurhistorische Routes in Nederland deel 65. Amersfoort.

Haytsma, A., en dr. J. Stöver en drs. A. Mennens (red.)

Koeveringe, drs. Y., *Appingedam/Delfzijl, auf der Suche nach der Geschichte in der Landschaft*. Cultuurhistorische Routes in Nederland deel 61. Amersfoort.

Haytsma, A., en drs. B.P. Speleers (red.)

Steehouwer, drs. J., *Winterswijk, auf der Suche nach der Geschichte in der Landschaft*. Cultuurhistorische Routes in Nederland deel 62. Amersfoort.

Neefjes, drs. J., *Drie, dansende beuken op de Veluwe stuwwal*. Cultuurhistorische Routes in Nederland deel 64. Amersfoort.

Kosian, drs. M.C.

Tracing the Deventer Defence Dike. In *Archäologie und Computer, Kulturelles Erbe und Neue Technologien 12*. CD - Congres proceedings.

Updating the maps of prehistoric landscapes by DEMS. In *Archäologie und Computer, Kulturelles Erbe und Neue Technologien 12*. CD - Congres proceedings.

Spek, prof. dr. ir. Th., en H. Elerie

Integratie van natuurbeheer en erfgoedzorg in De Strubben-Kniphorstbosch. Bouwstenen voor een historisch-ecologische benadering. In Strootman Landschapsarchitecten & NovioConsult / Van Spaendonck (2008) *Strubben-Kniphorstbosch. Inrichtings- en beheerplan*. Amsterdam/Nijmegen. 4-7.

Spek, prof. dr. ir. Th.

Utrechtse Heuvelrug en Gelderse Vallei: Het stuwwal- en dekzandlandschap rond Rhenen. In Maas, T. et al. (red.), *Geschiedenis van Rhenen*. Utrecht. 14-25.

Veranderingen in de Rijnloop: Dynamiek van het rivierenlandschap rond Rhenen. In Maas, T. et al. (red.) *Geschiedenis van Rhenen*. Utrecht. 46-57.

Het voormalige hoogveendek van Zuidoost-Friesland en het ontstaan van het Friese Woudenlandschap. In Huisman, K., K. Bekkema, J. Bos, H. de Jong, E. Kramer & R. Salverda (red.), *Diggelgoud. 25 jaar Archeologisch Werkerbân: archeologisch onderzoek in Fryslân*. Leeuwarden. 231-241.

Van Amuthon tot Oterdum. De beeldrijke taal van het Groninger landschap. In Rosenberg, J.-P. (red.), *Literair Groningen*. Zeist.

Spek, prof. dr. ir. Th., en D. Vangheluwe

De laatmiddeleeuwse transitie van landschap en landbouw in de Noordbrabantse Kempen. Geïllustreerd aan de hand van een detailstudie van de Enderakkers bij Bergeijk. In *Historisch Geografisch Tijdschrift* 26, 1. 1-23.

Spek, prof. dr. ir. Th., dr. H.J.T. Weerts et al

Canon van het Nederlandse landschap. Wageningen.

Spek, prof. dr. ir. Th., drs. J.E. Abrahamse en dr. O. Brinkkemper

De culturele biografie: Verbinding tussen verleden en toekomst. In *Rooilijn – Tijdschrift voor Wetenschap en Beleid in de Ruimtelijke Ordening*. 2008/3.

Visser, ir. S.H.

De biografie van de Limes. In *Limes*. Amsterdam. 4-5

Weerts, dr. H.J.T., dr. A.G. de Lange, J. Schokker en W.Westerhoff

De nieuwe lithostratigrafische indeling van afzettingen in de ondergrond van Nederland. *Geotechniek* 12-3. 42- 46.

Weerts, dr. H.J.T., en I.J. Bos

Clastic lake fills in the Angstel-Vecht area. In Os, A.G. van & C.D. Erdbrink (eds), *Proceedings NCR-days 2008. 10 years NCR*. NCR-Publication 33. 82-83.

Weerts, dr. H.J.T. et al

Response of the Rhine-Meuse fluvial system to Saalian ice-sheet dynamics. *Boreas* 37. 377-398.

Response of the Rhine-Meuse fluvial system to Saalian ice-sheet dynamics. In Busschers, F.S., *Unravelling the Rhine. Response of a fluvial system to climate change, sea-level oscillation and glaciation*. Amsterdam/Utrecht. 96-126.

MONUMENTEN

Een lening voor rijksmonumenten (2e dr.). Brochure Wet- en regelgeving nr. 3. Amersfoort.

Het pannendak (3e dr.). Brochure Techniek nr. 12. Amersfoort.

Algen, mossen en korstmossen (3e dr.). Brochure Techniek nr. 16. Amersfoort.

Houten vloeren (2e dr.). Brochure Techniek nr. 26. Amersfoort.

Stalen ramen en deuren. Brochure Techniek nr. 48. Amersfoort.

Keramische vloertegels uit de twintigste eeuw. Brochure Techniek nr. 49. Amersfoort.

Fabrieksschoorstenen. Brochure Cultuurhistorie nr. 10. Amersfoort.

Tegels in de twintigste eeuw. Brochure Cultuurhistorie nr. 13. Amersfoort.

Licht op zolder. Brochure Cultuurhistorie nr. 15. Amersfoort.

Abrahamse, drs. J.E.

Licht in zwaargewicht: Woon-werkgebouw in Rotterdam door Mei Architecten. *De Architect*, januari.

Recensie van Vladimir Stissi, *Amsterdam, het mekka van de volkshuisvesting: Sociale woningbouw 1909-1942*, *De Architect*, maart.

Graven naar ruimte: Villa in Rijswijk door bureau Kroner. *De Architect*, maart.

Redactie en productie *De verbeelde wereld: Liber amicorum voor Boudewijn Bakker*.

Bazelmans, prof. dr. J.G.A.

Moeten molens altijd malen? *Vitruvius* 1 (2), 10-20.

Moeten molens altijd malen? *Vitruvius* 1 (5), 38-43.

Blom, drs. A.M.

Wederopbouw. In *SDU Jaaruitgave Monumentenzorg 2008*

Kijk op de wijk. in *Architectuur.nl*

Blom, drs. A.M., en drs. B. de Vries

Aanwijzingsprocedure top 100 uit de wederopbouw van start. *Vitruvius*, nr 3.

Naoorlogse monumenten van herdenking. *Groen*, nr 4.

Groningen, dr. C.L.

De lotgevallen van het gast- en weeshuis in Rhenen. In *Rhenen 750 jaar stad. Symposium 28 maart 2008*. 54-78.

Hermans, ir. D.B.M.

De glazen vloer. In E. Koldeweij (red.), *Over de vloer : Met voeten getreden erfgoed*. Zwolle/Amersfoort. 368-375.

Hermans, ir. D.B.M., en E. Koldeweij

Over de vloer: met voeten getreden erfgoed. *Monumenten* (29) 10. 6-9.

Hof, drs. J.C. van 't

Kloosters in Nederland. *Vitruvius* (1) 3. 18-25.

Over de vloer: heeft de vloer een plaats? In E. Koldeweij (red.), *Over de vloer. Met voeten getreden erfgoed*. Zwolle/Amersfoort. 14-23.

Dutch mills and Dutch mill Policy. In L. van der Drift e.a. (red.), *The International Molinological Society, Drainage, Mills and Polders*. z.pl. 105-117.

Hunen, ir. M. van

Stucwerk bij monumenten. *Monumenten* (29) 11. 6-7.

Koldeweij, dr. E.F.

'Wat er op de vloer omme-gaet': Poppenhuisvloeren en de realiteit. In E. Koldeweij (red.), *Over de vloer: Met voeten getreden erfgoed*. Zwolle/Amersfoort. 132-161.

Opinie. *Nieuwsbrief SHNI*, 21. 2.

Koldeweij, dr. E.F., en ing. H. Groesgen

Een kei van een vloer in Geesteren. In E. Koldeweij (red.), *Over de vloer: Met voeten getreden erfgoed*. Zwolle/Amersfoort 186-195.

Koldeweij, dr. E.F., en H. Wolters (red.)

Nieuwsbrief SHNI, nr.16-21.

Koldeweij, dr. E.F. (eindred.), ir. D.B.M. Hermans en drs. D. Snoodijk (red.)

Over de vloer: met voeten getreden erfgoed. Zwolle/Amersfoort.

Kooij, ing. B.H.J.N.

Architect Theodorus Molkenboer (1796-1863) en het v.m. St. Josephkerkje in Zeist. *Seijst IV*. (38). 95-101.

Twee bekende Utrechtse monumentenfotografen: vader en zoon Van Blitz. *Historische Vereniging Vleuten-De Meern-Haarzuilens*. (28) 1. 13-16.

De hoofstal bij de voormalige smederij van Van Dijk aan de Dorpsstraat 34 te Vleuten. *Historische Vereniging Vleuten-De Meern-Haarzuilens*. (28) 4. 100-102.

De albasten moskee van Ben Ali in Caïro. *Monumenten* (29) 10. 30-33.

Kooij, ing. B.H.J.N., en Z. Kolks

De kerk van de Allerheiligste Drieëenheid in Oldenzaal, bekroning op het omvangrijke oeuvre van architect Wolter te Riele. *Bulletin KNOB* (107). 101-121.

Kuipers, prof.dr. M.C.

Initial Statement, Docomomo International. In Haspel, J., Petzet, M., Schmückle-Mollard (red.), *Welterbestätten des 20. Jahrhunderts, World Heritage sites of the 20th century, Beiträge zur Denkmalpflege in Berlin, Icomos Hefte des deutschen Nationalkomitees XLVI*, Berlin/Petersberg. p. 25-26.

Dutch Housing Estates – Proposals for the Tentative List: The Heritage of Social Housing and World heritage criteria. In Haspel, J., Petzet, M., Schmückle-Mollard (red.), *Welterbestätten des 20. Jahrhunderts, World Heritage sites of the 20th century, Beiträge zur Denkmalpflege in Berlin, Icomos Hefte des deutschen Nationalkomitees XLVI*. Berlin/Petersberg. 54-60.

Neues Dienen – die Aufgabe des Erbens. In Wagner-Conzelmann, S. (red.), *Das Hansaviertel in Berlin und die Potentiale der Moderne*. Berlin. 172-182.

Nieuw Erfgoed Erkend: Reflecties op de recente monumentenselectie. *Bulletin KNOB* (107) 4. 155-166.

F(r)ictions of Flexibility: Introduction to the session Shifts in programme and Flexibility 2. In Heuvel, D. van den, Mesman, M., Quist, W. en Lemmens, B. (red.), *The Challenge of Change, Dealing with the legacy of the Modern Movement, Proceedings of the 10th International Docomomo Conference*. Delft/Amsterdam. 241.

Cultuurhistorische Waardestelling Lijnbaan-ensemble Rotterdam. Amersfoort.

Kuipers, prof.dr. M.C., en Thoor, dr. M.-T. van

Nieuw Erfgoed en de noodzaak tot revisie. *Bulletin KNOB* (107) 4. 129.

Kusters, mr. drs. L.E.L.

Bijdrage aan E. den Hartog (red.), *Aspecten van Zeeuwse Buitenplaatsen*. Haarlem.

Reinstra, drs. A.

Fries Mozaïek. In Kerst Huisman (et al., red.), *Diggelgoud. 25 jaar Argeologysk Wurkferbân: archeologisch onderzoek in Fryslân*. Leeuwarden. 242-249.

RACM in beeld. In L. Jongmans (et al., red.), *Handreiking Religieus Erfgoed voor burgerlijke en kerkelijke gemeenten: Van kerkelijk gebruik tot herbestemming*. Leiden. 64-65.

Kostbare kerkvloeren. In E. Koldewey (et al., red.), *Over de vloer: Met voeten getreden erfgoed*. Zwolle/Amersfoort. 28-41.

Stappers, ir., M.H.L.

Isoleren van monumenten: de keerzijde van de medaille. In *Energieprestaties en monumentale constructies*. Brussel. 59-73.

Vloerverwarming in monumentale gebouwen. In E. Koldewey (et al., red.), *Over de vloer: Met voeten getreden erfgoed*. Zwolle/Amersfoort. 382-411.

Maatwerk bij klimaatbeheersing. *Vitruvius*. 22-25.

Stappers, ir., M.H.L., en dr. Ir. H.L. Schellen

Monumenten isoleren: complex en lastig. In *Energie⁺*. Boxtel. 24-26.

Timmer, ing. P.J., en B. Geurts

Kloosterdorp Steyl. *Monumenten* (29) 3. 7.

Toebast, ir. J.M.

De leemvloer in een boerderij. In E. Koldewey (et al., red.), *Over de vloer: Met voeten getreden erfgoed*. Zwolle/Amersfoort. 218-227.

De Boerderijenlijn in Noord-Brabant. *Land in zicht* 2008/2. Hoeves als zitbanken in het landschap. Katern agrarisch erfgoed. 2-8.

Ven, H.A.G. van de

Vents de changement. Patrimoine bâti et développement durable aux Pays-Bas. In *Recueil du colloque européen sur l'aménagement durable et patrimoines*. Bordeaux.

Ven, H.A.G. van de et al

Handboek duurzame monumentenzorg: Theorie en praktijk van duurzaam monumentenbeheer.

Rotterdam.

Verweij, drs. M.S.

Transparant maar niet open: overkapping van de binnenplaats van het Provinciehuis te Groningen.

Bulletin KNOB (107), 2. 67-74.

ONDERWIJSACTIVITEITEN

ALGEMEEN

Bazelmans, prof. dr. J.G.A.

Geld en erfgoed. Reeks van 8 colleges. Master Erfgoedstudies, Vrije Universiteit Amsterdam.

ARCHEOLOGIE

Met man en muis. Lesproject. RACM Lelystad. 4 juni.

Ontvangst 9 eerste klassen Openbare Scholengemeenschap De Rietlanden. RACM Lelystad. 23 juni.

Arnoldussen, drs. S.

Archeologie bij de RACM. College erfgoedbeheer. BA2/3. Faculteit der Archeologie, Leiden. 3 maart.

Bazelmans, prof. dr. J.G.A., en prof. dr. E. Jansma

Arts and crafts in Roman shipbuilding. Research seminar. Vrije Universiteit Amsterdam. 1 oktober.

Jansma, prof. dr. E.

De boomtijdkundige analyse van schepen. Gastcollege in de collegereeks Maritieme Archeologie. Rijksuniversiteit Groningen. 18 februari.

Tree-ring research of painted furniture. Masterclass tijdens Symposium on Vernacular Furniture. Stichting Ebenist, ICN en Rijksmuseum. Amsterdam. 11 november.

Houtvondsten uit Roderwolde. Laboratoriumtraining voor studenten van het Instituut voor Geo- en Bioarcheologie (IGBA), Vrije Universiteit. Amersfoort. November – december.

Begeleiding bachelorscriptie Niels van Helmond, *Forum Hadriani: a dendrochronological study to determine the age and origin of wood from a Roman quay and landing stage.* Aardwetenschappen, Universiteit Utrecht. Amersfoort, februari – augustus.

Arts and crafts in Roman shipbuilding. Onderzoeksprogramma (NWO): tweede promotor, begeleiding van promovendi R.M. Visser en Y.E. Vorst. Amersfoort en Lelystad. Geheel 2008.

Lauwerier, dr. R.C.G.M.

Archeologische monumentenzorg: Doel, wet en praktijk. Cursus archeologie voor medewerkers van Dienst Landelijk Gebied. Zwolle, 14 februari. Tilburg, 6 maart.

Promotiecommissie S. Vanpoucke. Katholieke Universiteit Leuven. België. 22 april en 13 juni.

Dieren en de economie van de Romeinse tijd in Nederland. Gastcollege in BAIII collegereeks Pleo-economie. Archeologie, Universiteit Leiden. 14 oktober.

Rensink, dr. E.

Vroege prehistorie. Cursus archeologie voor Dienst Landelijk Gebied. Zwolle, 14 februari. Tilburg, 6 maart.

Sloos, drs. A.

Archis2. Gastcolleges. Archeologie, Universiteit van Amsterdam, 25 en 28 maart. Rijksuniversiteit Groningen, 26 maart. Saxion Next Deventer, 26 september en 10 oktober.

Theunissen, dr. E.M.

De eerste boeren. Voordracht in het kader van cursus voor medewerkers Dienst Landelijk Gebied. Zwolle, 14 februari. Tilburg, 6 maart, Goirle, 11 maart (veldexcursie).

Het beroep archeoloog. Voordracht met vier praktische opdrachten voor 11- en 12-jarige leerlingen van de Weekendschool Schilderwijk Den Haag. 1 juni.

CULTUURLANDSCHAP

Baas, drs. H.G.

Ontstaan en behoud van het Nederlandse landschap. Twee gastcolleges. Studieonderdeel Geschiedenis en theorie van de Monumentenzorg. Universiteit Utrecht. Maart en september.

Instrumenten ten behoeve van instandhouding en beheer van het landschap. Cursus 'Cultuurlandschap in de praktijk.' Rheden. 17 september.

Brinkkemper, dr. O., en prof. dr. ir. Th. Spek

Begeleiding masterscriptie Jeroen Zomer *Landschapsgeschiedenis Roderwolde*. Rijksuniversiteit Groningen.

Brinkkemper, dr. O., en B. van Geel

Begeleiding bachelorscriptie Felix Weijdemä *Paleo-environmental reconstruction of the environmental impact of an early Neolithic settlement in the 'Noordoostpolder', The Netherlands*. Universiteit van Amsterdam.

Begeleiding masterscriptie Geert van der Plas *Palynologisch onderzoek Stobbenven (Roderwolde)*. Universiteit van Amsterdam.

Groenewoudt, dr. B.J.

De historie van het landschap langs de Regge (omgeving Notter en Zuna). Excursie met Dienst Landelijk Gebied Zwolle. 19 februari.

Kosian, drs. M.C., dr. E. Rensink en M. Corbeek

Begeleiding bachelorscriptie E.M. Slootweg *Het Actueel Hoogtebestand Nederland als bron voor het verleden*. Hogeschool Van Hall Larenstein.

Kosian, drs. M.C., prof. dr. ir. Th. Spek en M. Corbeek

Begeleiding bachelorscriptie E. Kuiper *Droge horsten, natte hemmen, de relatie tussen veldnamen en het landschap in beekdalen van het Nationaal Landschap Drentsche Aa*. Hogeschool Van Hall Larenstein.

Kosian, drs. M.C., prof. dr. ir. Th. Spek en H. Renes

Begeleiding masterscriptie E.C. van Rossum *Biografie van een landschap: 'Amen'*. Universiteit Utrecht.

Prins, drs. L.

Het Nederlandse landschap, een historisch-geografisch perspectief. Gastcollege. Post HBO Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg. Centrum voor Techniek, Hogeschool Utrecht. 4 november.

Spek, prof. dr. ir. Th.

De biografie van het landschap als onderzoeksinstrument. Gastcollege Hogeschool Van Hall Larenstein. Velp. 30 januari.

Gastlessen opleiding IVN-natuurgidsen Drenthe: 1. Landschapsgeschiedenis Drenthe; 2. Veldnamen. Beilen. 7-14 februari.

Cultuurlandschappelijk erfgoed. Gastcollege. Studieonderdeel Monumentenzorg. Rijksuniversiteit Groningen. Juni.

Inleiding Nederlandse cultuurlandschappen. Reeks van 13 hoorcolleges en 6 werkcolleges. Rijksuniversiteit Groningen. September-november.

Landschapsgeschiedenis: Actuele Ruimtelijke Vraagstukken. Collegereeks. Rijksuniversiteit Groningen. November–december.

MONUMENTEN

Blom, drs. A.M.

Begeleiding minor *Regie Stedelijke Vernieuwing en Gebiedsontwikkeling*. Hogeschool Utrecht.

Hermans, ir. D.B.M.

Torens aan de Langbroekerwetering. Gastcollege. Faculteit Letteren/Geowetenschappen, Universiteit van Utrecht. 5 maart.

Glas in monumenten. Gastcollege. Post HBO Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg. Centrum voor Techniek, Hogeschool van Utrecht. 25 september.

Stalen ramen en deuren. Rijp voor de sloop? Gastcollege. Post HBO Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg. Centrum voor Techniek, Hogeschool van Utrecht. 25 september.

Isolatie van vensters, een overzicht. Gastcollege. Post HBO Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg. Centrum voor Techniek, Hogeschool van Utrecht. 25 september.

Glas. Cursus Jonge Monumenten. Monumentenwacht Nederland. Hilversum. 22 april.

Beton. Cursus Jonge Monumenten. Monumentenwacht Nederland. Hilversum. 22 april.

Glas. Interne opleiding Rijksgebouwendienst. Den Haag. 9 juni.

Hunen, ir. M. van

Metselwerk en Vocht en zouten. Gastcollege. Post HBO Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg. Centrum voor Techniek, Hogeschool Utrecht. 8 januari.

Metaal en Conservering. Gastcollege. Post HBO Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg. Centrum voor Techniek, Hogeschool Utrecht. 18 september.

Schade aan beton. Cursus Jonge monumenten. Monumentenwacht Nederland. Hilversum. 22 april.

Koldeweij, dr. E.F.

Actief behoud van historische interieurs. Gastcollege. Cursus restauratietechniek voor inspecteurs bouw- en woningtoezicht. Bureau Monumenten en Archeologie Amsterdam. 13 februari, 11 juni en 10 december.

Verborgen rijkdom en wooncomfort. Gastcollege. Vrije Universiteit Amsterdam. 5 maart.

Kuipers, prof. dr. M.C.

Erfgoed van de Wederopbouw: De binnenkant van het selectieproces. Hoorcollege. Erasmus Universiteit Rotterdam, 8 januari.

Berlage, Amsterdamse School en International Style. Hoorcollege in kader onderwijsblok Stijlen in kunsten, wetenschap en politiek. Universiteit Maastricht. 6 mei.

Berlage, Amsterdamse School en International Style. Hoorcollege in kader onderwijsblok Styles in Arts, Sciences and Politics. Universiteit Maastricht. 6 mei.

Amsterdam School and Social housing. Excursiebegeleiding in kader onderwijsblok Stijlen/Styles van Universiteit Maastricht te Amsterdam. 7 mei.

Het Lijnbaan-ensemble en de cultuurhistorische waardestelling. Hoorcollege. Master Stedenbouw. Technische Universiteit Delft. 9 mei.

Postmodern Architecture. Hoorcollege. Bachelor specialisatie Literature, Arts and Culture. Universiteit Maastricht. 14 mei.

Wiederaufbau als Aufgabe des Erbens in Rotterdam. Excursiebegeleiding studenten Stedenbouw Technische Universiteit Berlijn. Rotterdam. 21 mei.

Beton in historisch perspectief. Hoorcollege. R-MIT, Technische Universiteit Delft. 25 september.

The Paradox of the Modernist Monument. Hoorcollege. Masteropleiding Arts and Heritage. Universiteit Maastricht. 28 november.

De Lijnbaan en de monumentenzorg. Lunchlezing. Masteropleiding Stedenbouw. Technische Universiteit Delft. 5 december.

Kusters, mr. drs. L.E.L.

Hergebruik van Rijksgebouwen. Studie-ochtend over Modernisering Monumentenzorg. Interne cursus Rijksgebouwendienst, Domeinen, Defensie en LNV. Soest. 3 april.

Stappers, ir. M.H.L.

Bouwfysica en klimaatbeheersing in monumentale gebouwen: Van theorie naar praktijk. Cursus Erfgoed in de praktijk. Nationaal Restauratiefonds. Arnhem. 27 mei.

Toebast, ir. J.M.

Cursus voor boerderijeigenaren in het Groene Woud, Noord-Brabant. Oktober-november.

LEZINGEN EN VOORDRACHTEN

ALGEMEEN

Wiemer, drs. R.

Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie. Expert meeting Universiteit Utrecht en Nationaal Archief. Utrecht, 30 januari.

Kuipers, prof. dr. M.C.

Dutch Designs for Heritage Preservation. Voordracht in kader Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed-missie Nederland-Rusland. Rutgersmuseum Krasnaya Gorka/Kemerovo, Siberië, 14 november.

Kusters, mr. drs. L.E.L.

Uitgangspunten van Modernisering Monumentenzorg. Discussiebijeenkomst over Modernisering Monumentenzorg. Middelburg, 22 mei.

Contouren van een gemoderniseerd monumentenstelsel. Informatiebijeenkomst over Modernisering Monumentenzorg. Amsterdam, 30 september.

Lange, dr. G.

Wrap up van de Digitaal Erfgoed-conferentie. Erfgoed Nederland, 9-10 december.

Visser, ir. S.H.

De vermaatschappelijking van Staatsbosbeheer. Managementconferentie Staatsbosbeheer. Doorn, 27 oktober.

ARCHEOLOGIE

Bazelmans, prof. dr. J.

De bevolkingsontwikkeling van Nederland in de voor- en vroegste geschiedenis. Aanbieding 'Archeologie van een deltastad: Opgravingen in de binnenstad van Dordrecht.' Stadhuis van Dordrecht, Dordrecht, 14 februari.

Dankwoord. Bij ontvangst themanummer Westerheem over Archeologie en DNA. Westerheem, Leiden, 22 februari.

Voorzitter en inleider workshop: *Invisible landscapes, past societies and present identities. Protecting and development of the Dutch archaeological-historical landscape: The European dimension*. Interactive BBO-symposium. Lunteren, 20-23 mei.

Dankwoord. Bij aanbieding van K.F. Gildemacher, 2008: Terpen en terpnammen. Fryske Akademy, Leeuwarden, 12 september.

Voorzitter en inleider sessie infrastructuur, 40ste Reuvensdagen Rijswijk, Rijswijk, 14 november.

Bruijn, mr. G.H. de

Archeologie Zuid-Holland: Dat zit goed! Toch? Aanbieding provinciale toolkit voor gemeentelijk monumentenbeleid. Rijksmuseum voor Oudheden, Leiden, 24 januari.

Archeologie en de wet: De wet in de praktijk. Symposium over kansen en risico's van archeologisch vooronderzoek van Deltares Instituut. Deltares instituut, Delft, 21 mei.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Wet- en regelgevingcursus van Erfgoed Nederland. Amersfoort, 3 en 12 juni.

Archeologie in beweging! Monumentenwet, koers en prioriteiten. Congres SIKB. Provinciehuis, Den Bosch, 25 september.

Kennistrject Malta lokaal. Kennistrject Malta lokaal van Vereniging Stadswerk. Nijmegen, 21 oktober.

Deeben, J.

De indicatieve Kaart van Archeologische Waarden: Derde Generatie. Studenten Universiteit van Leiden, Leiden, 20 februari.

Huisman, dr. ir. D.J.

Occurrence of Middle-Paleolithic artifacts in the SE Netherlands. Nederlands Aardwetenschappelijk congres. Veldhoven, 19 maart.

Using micromorphology to assess the suitability of the burial environment for in situ protection. Workshop Micromorfologie. Frankfurt, 4 april.

Using micromorphology to assess the suitability of the burial environment for in situ protection. NWO-BBO congres. Lunteren, 21 mei.

Het Romeinse graf van Bocholtz: Een kaleidoscoop in brons. Jubileumbijeenkomst Studiekern corrosie. 28 mei.

Towards conservation of archaeological sites in the Netherlands. Seminar Universiteit Stirling, Stirling, 10 november.

Jansma, prof. dr. E.

Schatten van het Domplein. kick-off bijeenkomst (congres) van het onderzoeksproject 'Reconstructing Early Medieval Utrecht: New Approaches'. Universiteit Utrecht, Faculteiten der Geo- en Geesteswetenschappen, Utrecht, 14 februari.

Verhalen van hout. Allard Piersson Lecture 2008. Universiteit van Amsterdam, Faculteit der Geesteswetenschappen, Amsterdam, 6 maart.

Reading ship wrecks: Endochronology and the study of Roman barges. Keynote lecture Theoretical Roman Archaeology Conference (TRAC) 2008. Amsterdam, 4 april.

Sprekend hout. Voor de stichting Vrienden van het museum Boymans-van Beuningen. Rotterdam, 22 mei.

Digital Collaboratory for Cultural-Historical Dendrochronology in the Low Countries. International congres Eurodendro 2008: The long history of wood utilization. Hallstatt, Oostenrijk, 28 mei.

Verhalen van hout: Dendrochronologie op het grensvlak van disciplines. Oratie ter aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar Dendrochronologie en Paleo-ecologie van het Quartair aan Universiteit Utrecht, departement Aardwetenschappen, Faculteit der Geowetenschappen. Utrecht, 11 september.

Oud hout uit Utrecht. Geohuislezing Faculteit der Geowetenschappen, Universiteit Utrecht. 16 september.

Tree-ring research and the cultural heritage. Institute for Paleo-environments and Paleoclimate Utrecht (IPPU): IPPU lezing. Utrecht, 16 september.

Kort, drs. J.W. de

Een 10e-eeuwse ontginningsboerderij in Maasdijk: Archeologisch onderzoek in de polder Honderdland. NVVA-lezing. Delft, 29 februari.

Het kanaal van Corbulo, onderzoek naar een Romeins kanaal. Symposium Forum Hadriani: Romeinse stad achter de Limes. Voorburg, 19 april.

Paijmans, dr. H.

Extraction of numeric data from multilingual archeological papers. Conference on Virtual systems and Multimedia. Cyprus, 19-26 oktober.

Lange, dr. G.

Crushing Coins for Classification. EVA Conference. Wenen, 26-28 augustus.

Lauwerier, dr. R.C.G.M.

Archaeo(zoo)logy and taxonomy. Workshop users of taxonomic information. European Distributed Institute of Taxonomy, Carvoeiro, Portugal, 23 januari.

Chair en discussie sessie *Birds and the provision of food as well as indicators of status.*
6th Meeting of the Bird Working Group (BWG) of the International Council for Archaeozoology (ICAZ). Groningen, 27 augustus.

Archaeozoology and the organisation of archaeology in the Netherlands – academic, governmental, commercial. International Committee meeting of the International Council for Archaeozoology. Visegrád, Hongarije, 31 september.

Mens en dier - een brochure. 38ste Reuvensdagen. Rijswijk, 14 november.

Programma Voorraad Archeologie – bevindingen en resultaten. Afsluiting ROB themaprogramma's. Amersfoort, 25 november.

Os, dr. B.J.H. van

Metalen in de Bouwvoor. Studiekern corrosie. 28 mei.

Roman glass in the low countries: Provenance of raw materials of colourless glass as revealed by lead and strontium isotopes and major and trace elemental variation. 37ste international symposium on archaeometry. Siena, mei.

Peeters, dr. J.H.M.

Jagers-verzamelaars en vroege landbouwers in de polders: Met kleine en grote stappen door tijd en ruimte. Steentijddag. Leiden, 31 januari.

NSPRMF issues on hunter-gatherers after the Last Glacial Maximum: A survey of Dutch research and introduction to themes and issues. Expert Meeting Towards a North Sea Prehistory Research and Management Framework. Amersfoort, 13-14 maart.

Prehistorische landschappen in de Noordzee: Van Neandertalers tot neolithische bijen en het belang van de Noordzee voor het onderzoek naar prehistorisch landschapsgebruik in NW-Europa. 11e Glavimans Symposium. Amersfoort, 30 mei.

A research and management framework for submerged prehistoric landscapes in the North Sea basin: Third International Conference on Underwater Archaeology (IKUWA3). Londen, 11 juli.

Forager landscape dynamics: Exploring the behavioural significance of spatio-temporal patterns in the Mesolithic record of the northern Netherlands. Annual Meeting of the European Association of Archaeologists. Valletta, 19 september.

Flint technology of the early Swifterbant Culture at Hoge Vaart-A27 (Almere, Netherlands): General aspects and some thoughts on technological dynamics. International Workshop on Flint Technology between 5000 BC and 3400 BC in NW-Europe. Groningen, 29 november.

Rensink, dr. E.M.J.

Vroege Prehistorie. Colloquium RACM. Zeist, 28 februari.

Van Lascaux tot Eysenheide: Moderne jagers uit het Magdalénien in Limburg, ruim 14.000 jaar geleden. Limburgs Museum, Venlo, 23 mei.

Archeologie en beekdalen. Kennismarkt en afronding van RACM themaprogramma. Garderen, 7 november.

Theunissen, dr. E.M.

Parels der Brabantse archeologie. Lezing voor amateur-archeologen, verenigd in het Oude Slot Veldhoven. Veldhoven, 15 januari.

Dynamische Bronstijdsamenlevingen in Nederland. Inleiding op voordrachten in het kader van de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie. Amersfoort, 17 januari.

Erfgoezorg in een hazelnootdop. Colloquium RACM. Zeist, 28 februari.

The use of a cone penetrating device on Dutch barrows. Internationaal congres 'Gräberlandschaften der Bronzezeit'. Herne, Duitsland, 15-18 oktober.

Parels uit het Brabantse verleden. Heemkundekring 'De Driehornick'. Nuenen, 20 november.

Tilburg, drs. B.A. van

Het skelet van de Lutina. DNA Congres. Leids Universitair Medisch Centrum, Leiden, 22 februari.

Kraak de code. De Wetenweek. RACM Lelystad, 8 oktober.

DNA-onderzoek aan menselijk materiaal. Oktober kennismaand. 15 oktober.

Vos, drs. A.D.

Het 16^e-eeuwse scheepswrak bij Ritthem in de Westerschelde, belang en bedreigingen. Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland. MuZEEum Vlissingen, 9 juni.

CULTUURLANDSCHAP

Abrahamse, drs. J.E.

De Amersfoortseweg: Via Appia op de Utrechtse Heuvelrug. Reuvensdagen. Rijkswijk, 14 november.

Baas, drs. H.G.

Het Nederlandse landschap, een historisch-geografisch perspectief. Informatiemiddag cultuurlandschappen van provinciaal steunpunt monumentenzorg en archeologie Zuid-Holland. 25 maart.

The sustainability of the local landscape in the Netherlands. The Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape (PECSRL). Lissabon en Óbidos, 1-5 september.

Het historisch cultuurlandschap in balans? Historisch-geografische Vereniging Utrecht (HGVU). 9 december.

Groenewoudt, dr. B.J.

Per sivism ad Stenere. Symposium 'Het landschap gevormd en omgevormd van prehistorie tot middeleeuwen.' Drentse Prehistorische Vereniging. Assen, 1 november.

Comment on: The Origin and Formation of an Industrial Landscape –The Ancient Quarry and Mining District between the Eifel and the Rhine (by Holger Schaaff and Angelika Hunold). Congres 'The protection and development of the Dutch Archaeological-historical landscape: The European dimension.' Lunten, 20-23 mei.

De historische gelaagdheid van het Achterhoekse landschap. Vereniging van Kleine Kernen (VKK) Gelderland. Zelhem, 25 november.

Changing identities, hidden opportunities. Some results of the interdisciplinary Eastern Netherlands Project. Congres 'People & Place: Landscape and Identity Through Time.' Chichester, 13-14 september.

Kosian, drs. M.C.

geGIST bestek: Nederlandse zeekaarten in GIS. Glavimans Symposium. Amersfoort, 30 mei.

GISing dead-reckoning: historic maritime maps in GIS. Archäologie und Computer, Kulturelles Erbe und Neue Technologien 13. Wenen, 3-5 november.

Handling intangible data, reconstructing old landscapes by toponyms. Archäologie und Computer, Kulturelles Erbe und Neue Technologien 13. Wenen. 3-5 november.

Ruiter, ing. K. de

Het open vizier van de es. Presentatie van rapport J. van Doesburg (red.), Essen in zicht, essen en plaggendecken in Nederland: Onderzoek en beleid. Soest, 18 februari.

Kansen voor Kanalen. Hiswa. Amsterdam, 6 maart.

Samen werken aan het verhaal. Presentatie Cultuurhistorische routes in Nederland: Winterswijk. 14 maart.

Dutch Heritage. European Heritage Heads Forum. Kopenhagen, 28 mei.

Heritage Counts. BBO. Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. Amsterdam, 23 mei.

The Dutch connection. CIE-dag Zuid-Africa. Broederkerk Zeist, 5 juni.

Brede kijk op de buitenplaats. 35 jaar Stichting tot Behoud van Particuliere Historische Buitenplaatsen (PHB). Kasteel Keppel, Laag-Keppel 14 juni.

Beschermde gezicht Steyl. Aanwijzingsbijeenkomst beschermd gezicht Kloosterdorp Steyl. Missiehuis, Steyl, 18 juni.

Spek, prof. dr. ir. Th.

Digitalisering van het historische kadaster van 1832 in het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Studiedag Nationaal Landschap Drentsche Aa. Assen, 24 januari.

Veldnamen in het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Lezingenreeks Staatsbosbeheer en IVN Drenthe. Smilde, 13 februari.

Historische ecologie en veldnamen. IVN. Zuidlaren, 2 maart.

Landschapsgeschiedenis: Tussen wetenschap en kunst. Studiedag Universiteit Utrecht, Afdeling Kunstgeschiedenis. Utrecht, 18 maart.

De landschapsbiografie als inspiratiebron. Jaaravond Landschap-Erfgoed Utrecht. Utrecht, 16 april.

Natuurbeheer, cultuurhistorie en ontwerp: Voorbeeldstudie De Strubben-Kniphorstbos. Perspresentatie boek De Strubben-Kniphorstbos. Schipborg, 25 april.

Landschapsgeschiedenis van het Noorderveld. Jubileumlezing IVN Drenthe. Roden, 16 mei.

European research agenda Cultural Landscapes. Presentatie ESF-COST meeting. Stockholm, 30 mei.

Kennisontwikkeling in de Nationale Landschappen. RACM-werkconferentie Radio Kootwijk, Triennale Apeldoorn. Kootwijk, 12 juni.

Historisch-ecologisch onderzoek in het Nationaal Landschap Drentsche Aa. BIAx-symposium. Amsterdam, 26 augustus.

Oude verhalen, nieuwe betekenissen: De biografie van het landschap als inspiratiebron voor het natuurbeheer. RACM-Probos studiemiddag voor terreinbeheerders. Kasteel Hernen, 23 september.

Essen in Zuidoost-Drenthe. Historische Vereniging Zuidoost-Drenthe en Gemeente Emmen. Emmen, 28 september.

Themaprogramma Landschap RACM: Opbouw en resultaten. Presentatie RACM Kennismarkt. Garderen, 7 november.

Visser, ir. S.H.

De C van de RACM: Dilemma's en mogelijkheden. Historisch Geografische Kring Utrecht. Utrecht, 15 januari.

Thuiszorg: Werken aan het landschap. Staatsbosbeheer. Driebergen, 11 februari.

Landschap als levensvoorwaarde. Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland. Kortgene, 11 juni.

Weerts, dr. H.G.T.

Aardkundige waarden van de Zeeuwse bodem. Dag van de Zeeuwse bodem. Middelburg, 26 november.

Rapid delta-formation by the Rhine after combined human and storm surge induced Mediaeval land loss. Belfast, 22-25 juni.

Rapid delta-formation by the Rhine after medieval river dike-failure. 33rd International Geological Congress. Oslo, 6-14 augustus 6-14.

Geology and cultural landscape in The Netherlands. 33rd International Geological Congress. Oslo, 6-14 augustus.

Integrating the concepts of lithostratigraphy and lithofacies in applied geological mapping. 33rd International Geological Congress. Oslo, 6-14 augustus.

MONUMENTEN

Bazelmans, prof. dr. J.

De ambitie van de RACM op het gebied van de kwaliteitszorg in de gebouwde monumentenzorg. Jaarbijeenkomst Vereniging Architecten werkzaam in de Restauratie. Hilversum, 13 maart.

Object and Craft in the Dutch Conservation of Windmills. Appraisal and Critique. 4de Ename colloquium (Between objects and ideas). Gent, 26-28 maart.

Nieuwe vormen van kennisvorming en –deling in de gebouwde monumentenzorg. Opening Reliwiki, Stichting Jaar van het Religieus erfgoed. Arnhem, 9 juni.

De boerderij: Ons belangrijkste monument. Uitreiking beschikkingen Rwr. Amsterdam, 13 juni.

De molen en het Nederlandse cultuurlandschap. Uitreiking beschikkingen Rwr, Zeist, 30 juni.

Het behoud van de Nederlandse molen: Trends en ontwikkelingen. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, bij start restauratie Kinderdijk door minister Plasterk. Kinderdijk, 9 september.

Naar een nieuw molenbeleid. Contactdag Vereniging Hollandse Molen. Arnhem, 21 november.

Blom, drs. A.M.

Monumentenzorg en Volkshuisvesting. Aedes-bijeenkomst. Industriegebouw Goudsesingel, Rotterdam, 28 januari.

Verdunnen of verdichten: Het naoorlogs erfgoed. Architectuur.nl congres. Agora, Lelystad, 11 november.

Groningen, dr. C.L.

Hoe groen is de Lustwarande? Groei en Bloei. Zeist, 15 januari.

De buitenplaatscultuur op de Stichtse Lustwarande en in het Langbroekerwetering-gebied. Universiteit Utrecht, 12 maart.

Beerschoten en Vollenhoven in de 19de eeuw. Het Utrechts Landschap. Beerschoten, De Bilt, 24 april.

De ontwikkeling van het park van Twickel. Petzoldsymposium. Osnabruck, 16 mei.

Buitenplaatsen in Utrecht. Utrechtse Kastelenstichting. 20 september.

Het gasthuis te Rheden. Historische vereniging Rhenen. 4 oktober.

Het verlangen naar buiten. Presentatie gelijknamig boek Marcel van Ool. Staatsbosbeheer, Direbergen, 23 oktober.

Landschap en Kunst. Symposium Dienst Landelijk Gebied. Schokland, 14 november.

Hermans, ir. D.B.M.

Stalen ramen: Rijp voor de sloop. TNO-NVMz-Studiedag Jonge Monumenten. Delft, 9 april.

The image of the castle. The perception of the castle in the light of Archaeological and Historical interpretation. Château Gaillard XXIV. Stirling, 31 augustus.

Steel windows: Ready for the scrap heap? Windows. International symposium for the preservation of Historic Windows. Budapest, 17 november.

Sustainable insulation of windows. (Im)possibilities. Colloque européen sur l'aménagement durable et patrimoines. Bordeaux, 5 december.

Het kasteel De Blauwe Toren te Gorinchem. Aedificium Forte. Utrecht, 12 december.

Hof, drs. J.C. van 't

Object and Craft in Dutch conservation of windmills: Appraisal and critique. 4th ename conference on intangible heritage. Gent, 28 maart.

Onderzoek naar kloosters in Nederland. Landelijke studiedag Nederlandse kloosterarchivarissen. St.-Agatha, 4 juni.

Over de vloer: Heeft de vloer een plaats? Jaarlijks symposium Onderzoek Instandhouding RACM. Den Haag, 10 oktober.

Hunen, ir. M. van

Roest zacht ijzeren bruggen. Studiemiddag Corrosiestudiegroep. Amersfoort, 28 mei.

Koldeweij, dr. E.F.

Kleurige Interieurs. Kleurhistorisch Platform. RACM, Zeist, 11 juni.

Wat er op de vloer omme-gaet: Een vogelvlucht over historische vloeren. Jaarlijks symposium Onderzoek Instandhouding RACM. Den Haag, 8 oktober.

De koepel van de buitenplaats Bellevue te Haarlem, 1801. Studiedag KNOB 'Abraham van der Hart'. Haarlem, 20 december.

Kooij, B.H.J.N.

Zonwering in monumenten. Bouwhistorisch Platform. Zeist, 15 oktober.

Kuipers, prof. dr. M.C.

Jong Erfgoed. Voordracht in kader Colloquium RACM. Amersfoort, 14 februari. Zeist, 19 mei.

Nieuw Erfgoed Erkend. Reflecties op de recente monumentenselectie. KNOB/R-MIT-werkconferentie Nieuw Erfgoed – Nieuwe Opgave? Technische Universiteit Delft, 24 oktober.

Stappers, ir., M.H.L.

Isoleren van monumenten: De keerzijde van de medaille. Energieprestaties en monumentale constructies. Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Brussel, 28 november.

Bouwfysica en klimaatbeheersing in monumentale gebouwen. Colloquium RACM. Amersfoort, 17 januari.

Rrwr 2008 en het binnenklimaat. Studiedag College van Orgeladviseurs. RACM, Zeist, 9 september.

Ven, H.A.G. van de

Winds of change. Built heritage and sustainable development in the Netherlands. Colloque européen sur l'aménagement durable et patrimoines. Bordeaux, 5 december.

Voorde, J. van de

Uitreiking subsidiebeschikkingen Rrwr voor de categoriën grootschalige restauraties, orgels en boerderijen, molens en overige. Vlissingen, 19 mei. Amsterdam, 13 juni. Zeist, 30 juni. Amsterdam, 1 juli.

Het spoor terug: Naoorlogse wijken van waarden. Bomenbuurt De Griffioen. Middelburg, 13 september.

Vos, drs. A.M.

Beperking adviesplicht. Provincie Fryslân en Hûs en Hiem. Leeuwarden, 3 juni.

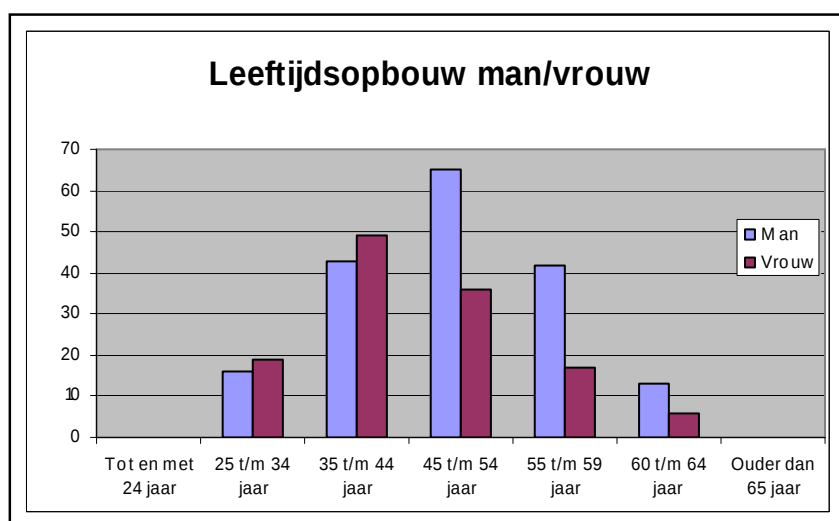
Wit, mr. L.C. de

Monumentenwetgeving 'Lasten en Lusten'. Studiedag Het Kerkgebouw als religieus erfgoed. Faculteit Katholieke Theologie, Universiteit van Utrecht. 8 oktober.

PERSONEEL

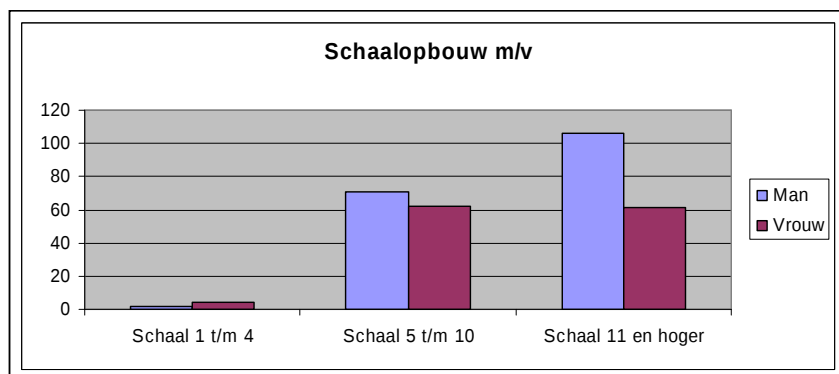
Naar leeftijd

<i>Omschrijving</i>	<i>Man</i>	<i>Vrouw</i>	Totaal
T/m 24 jaar	0	0	0
25 t/m 34 jaar	16	19	35
35 t/m 44 jaar	43	49	92
45 t/m 54 jaar	65	36	101
55 t/m 59 jaar	42	17	59
60 t/m 64 jaar	13	6	19
Ouder dan 65 jaar	0	0	0
Totaal	179	127	306

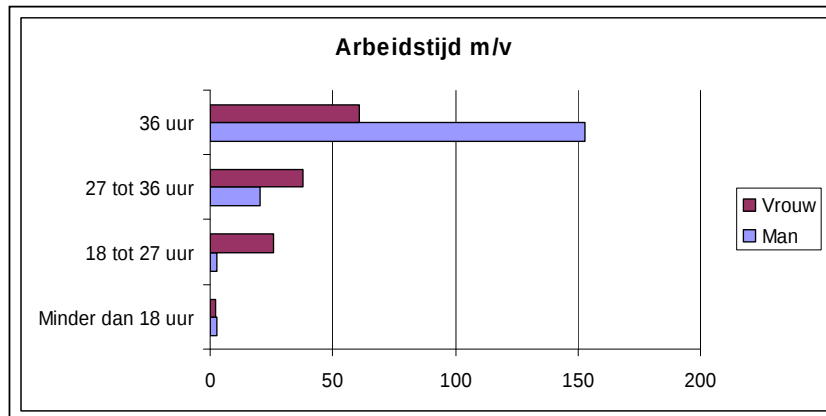
Naar functieschaal

<i>Omschrijving</i>	<i>Man</i>	<i>Vrouw</i>	Totaal
Schaal 1 t/m 4	2	4	6
Schaal 5 t/m 10	71	62	133
Schaal 11 en hoger	106	61	167
Totaal	179	127	306

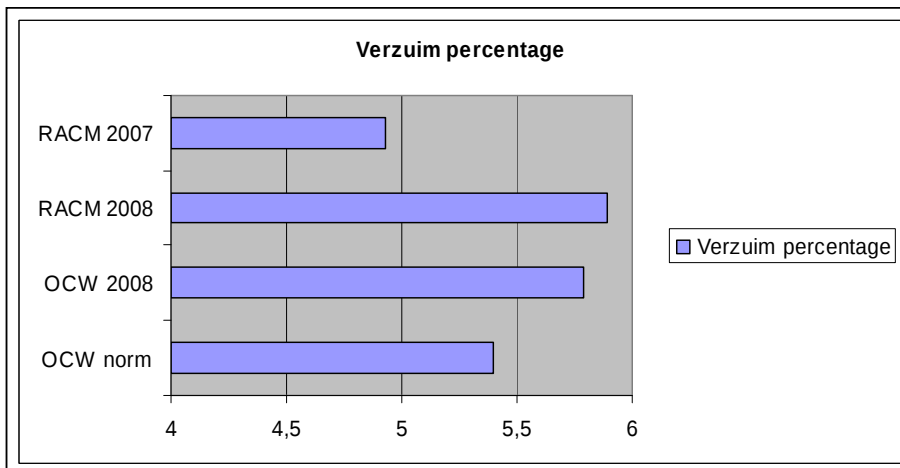
Naar arbeidstijd

<i>Uren per week</i>	<i>Man</i>	<i>Vrouw</i>	Totaal
Minder dan 18 uur	3	2	5
18 tot 27 uur	3	26	29
27 tot 36 uur	20	38	58
36 uur	153	61	214
Totaal	179	127	306

Ziekteverzuim

	<i>Verzuim percentage</i>	<i>Meldingsfrequentie</i>
OCW norm	5,4	1,5
OCW 2008	5,79	1,7
RACM 2008	5,89	1,5
RACM 2007	4,93	1,87

Toelichting

De meldingsfrequentie is het aantal ziekmeldingen gedeeld door het aantal personeelsleden.

Een hoger verzuim en een lage frequentie duidt op langdurige zieken.

Arbeidsmobiliteit

<i>Omschrijving</i>	<i>Aantal 2008</i>
Instroom	7
Uitstroom	30
Doorstroom	9
Totaal aantal medewerkers	306

Toelichting

De afdeling Personeel & Organisatie richtte zich in 2008 vooral op de bevordering van mobiliteit van de medewerkers. Een impuls hiervoor vormde het tussen de bonden en de secretaris-generaal afgesloten convenant, gericht op flexibele inzet en ontwikkeling van OCW'ers. Dit convenant hangt samen met het opgaan van alle OCW'ers in de centrale formatie van het ministerie van OCW. Zo ontstond meer inzicht voor OCW-medewerkers om - binnen het totaal van het kernministerie en haar buitendiensten - te veranderen van werkplek of functie. Dit opende de mogelijkheid voor zowel een flexibeler personeelsbeleid als voor individuele groei en carrièreontwikkeling.

Om dit beleid te ondersteunen zijn bij de RACM in 2008 verschillende instrumenten ingezet.

- De loopbaanscan brengt talenten van medewerkers in beeld. Via een matchingsbureau kunnen medewerkers op een relatief eenvoudige wijze en gericht solliciteren naar vacatures binnen OCW.
- De introductie van de nieuwe Gesprek- en Ontwikkelcyclus. Deze cyclus helpt de sturing op werkresultaten én de ontwikkeling van de medewerker.
- De vaststelling van het RACM-Opleidingskader met als kernwaarden leiderschapsontwikkeling, resultaatgericht werken, projectmatig creëren, samenwerken en teamontwikkeling.
- De organisatie van het Ontwikkelcafé waar de medewerkers kennis konden maken met interne mobiliteit, de voorgestane werkwijze en de instrumenten.

In 2008 werd ook aandacht geschonken aan de uitvoering van de Taakstelling. De personeelsreductie voor dat jaar werd bereikt via natuurlijk verloop. Ook vond de voorbereiding plaats voor de uitvoering van de Taakstelling in 2009, waaronder de aanzet tot de outsourcing begin 2009 van de afdeling Informatiemanagement.

Subsidies gebouwde monumentenzorg

(aangegeane verplichtingen x 1 miljoen)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Restauratie							
Brrm	48,6	51,7	59,5	33,3	33,3	32,8	30,7
Brgr (Kanjers)	20,0	40,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Brhb	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Brim, artikel 43	0,0	32,9	0,0	88,0	25,0	0,0	0,0
Dotering aan Revolving Fund NRF	20,0	27,0	0,0	22,7	22,7	22,7	0,0
Onderhoud							
Brom-meerjaren	8,1	8,9	9,0	8,0	7,6	6,9	6,1
Brom-éénjarig	6,1	6,1	5,5	2,7	2,0	2,0	2,0
Instandhouding							
Brim regulier, gemiddeld per jaar	0,0	0,0	39,0	39,0	39,0	39,0	39,0

Toelichting

Van de 140 miljoen euro die via de Najaarsnota 2006 beschikbaar is gesteld om de restauratieachterstand bij rijksmonumenten aan te pakken, is in 2008 88 miljoen aan subsidie beschikt: 11 grote restauraties, 26 historische orgels, 42 boerderijen met agrarische functie, 85 molens en 105 'overige' monumenten, waaronder kastelen, buitenplaatsen en kerken.

Via de Voorjaarsnota 2008 is er, door middel van een amendement van het CDA, 50 miljoen euro extra beschikbaar gekomen voor het restaureren van 24 grote bouwwerken. Het grootste deel van deze restauraties zal in 2009 aanvangen.

De verplichtingen die op grond van het *Besluit rijkssubsidiëring restauratie monumenten* (Brrm) zijn aangegaan, komen voort uit het jaar 2007. Dit was het laatste jaar dat eigenaren een aanvraag in konden dienen voor deze subsidieregeling.

Vrijwel hetzelfde geldt voor het meerjarenonderhoud. Door de invoering van het *Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten* (Brim) was 2005 het laatste jaar waarin nog aanvragen voor het *Besluit rijkssubsidiëring onderhoud monumenten* (Brom)-meerjaren in behandeling konden worden genomen. Vandaar de dalende lijn vanaf 2007.

Het jaarlijkse Brom-éénjarig wordt langzamerhand afgebouwd. Zodra een categorie monumenten in het Brim is ingestroomd komt deze niet meer in aanmerking voor Brom-éénjarig.

Deelname *Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten t/m 2008*

		2006			2007			2008			Totalen 2006-2008		
		aantal aanvr.	aantal mon.	subsidie * € 1 mln	aantal aanvr.	aantal mon.	subsidie * € 1 mln	aantal aanvr.	aantal mon.	subsidie * € 1 mln	aantal aanvr.	aantal mon.	subsidie * € 1 mln
cat. 1	regulier				129	129	1,67	89	89	1,00	218	218	2,67
	regulier cluster				6	698	4,33	4	166	1,14	10	864	5,47
	grootschalig												
cat. 3	regulier	229	229	13,18	53	53	2,58	55	55	2,11	337	337	17,87
	regulier cluster	2	34	1,19	7	208	1,90				9	242	3,09
	grootschalig	5	5	1,93	1	1	0,49	2	2	0,92	8	8	3,34
cat. 4	regulier	658	658	15,44	121	121	2,60	60	60	1,33	839	839	19,38
	regulier cluster	5	153	4,43							5	153	4,43
	grootschalig						0,30	1	1	0,59	1	1	0,89
cat. 5	regulier	7	7	0,14	266	266	5,60	512	512	8,90	785	785	14,64
	regulier cluster							9	200	2,60	9	200	2,60
	grootschalig							10	10	4,53	10	10	4,53
Totaal		906	1.086	36,30	583	1.476	19,52	742	1.095	23,12	2231	3657	78,94

Toelichting

Bovenstaande tabel geeft het aantal aanvragen weer dat in 2006, 2007 of 2008 is ingediend.

Bedragen x 1 mln

De kolom ernaast geeft aan voor hoeveel rijksmonumenten een aanvraag is ingediend.

De laatste kolom geeft aan hoeveel subsidie er in totaal verleend is per categorie.

Categorie 1: woonhuizen en boerderijen zonder agrarische functie

Categorie 3: kastelen en buitenplaatsen e.d.

Categorie 4: molens en gemalen

Categorie 5: overige

Regulier cluster: de aanvragen van monumentenorganisaties die één aanvraag doen voor meer monumenten.

Grootschalig: instandhoudingsprojecten waarvan de kosten het maximum aan subsidiabele kosten te boven gaan.

Brim-subsidie 2007 per provincie en categorie

<i>Provincie</i>	<i>Gegevens</i>	<i>Kasteel, buitenplaats of landhuis</i>	<i>Molen of gemaal</i>	<i>Overig</i>	<i>(Delen van) Gebouwen, woonhuizen</i>	Totaal
Groningen	Aantal	2	2	19	1	24
	Toegekend subsidie	96.611	30.000	395.989	7.500	530.100
Friesland	Aantal	3	8	37	4	52
	Toegekend subsidie	156.640	505.000	690.473	55.000	1.407.113
Drenthe	Aantal	1	5	23	5	34
	Toegekend subsidie	50.000	128.063	496.474	52.500	727.037
Overijssel	Aantal	7	5	44	32	88
	Toegekend subsidie	297.147	99.724	805.170	392.236	1.594.277
Flevoland	Aantal	-	4	1	-	5
	Toegekend subsidie	-	60.000	19.325	-	79.325
Gelderland	Aantal	8	26	30	24	88
	Toegekend subsidie	346.294	597.407	614.244	310.174	1.868.119
Utrecht	Aantal	11	3	48	29	91
	Toegekend subsidie	521.710	61.499	1.018.218	387.253	1.988.680
Noord-Holland (Amsterdam)	Aantal	-	-	13	-	13
	Toegekend subsidie	-	-	211.746	-	211.746
Noord-Holland (excl. Amsterdam)	Aantal	8	2	11	2	23
	Toegekend subsidie	409.210	47.109	211.391	25.000	692.710
Zuid-Holland	Aantal	2	28	17	6	53
	Toegekend subsidie	100.000	559.007	393.453	72.307	1.124.767
Zeeland	Aantal	1	5	14	11	31
	Toegekend subsidie	60.000	103.979	244.793	103.822	512.594
Noord-Brabant	Aantal	4	22	14	10	50
	Toegekend subsidie	660.334	445.939	295.735	135.000	1.537.008
Limburg	Aantal	6	11	14	8	39
	Toegekend subsidie	312.730	270.000	322.985	104.923	1.010.638
Subtotaal aantal		53	121	285	132	591
Subtotaal toegekende subsidies		3.010.676	2.907.727	5.719.996	1.645.715	13.284.114
Clusteraanvragen	Aantal					13
	Toegekend subsidie					6.236.412
Totaal aantal						604
Totaal toegekende subsidies						19.520.526

Toelichting bij Brim-subsidie 2007

In 2006 konden monumenten in de categorieën 'Molens', 'Kastelen' en 'Horeca-instellingen' (behorend tot de categorie 'Overige monumenten') instromen.

In 2007 zijn hieraan toegevoegd de categorieën 'Agrarische gebouwen', '(delen van) Gebouwen en woonhuizen' alsmede 'weg- en waterwerken'.

In totaal zijn er in het jaar 2006 1013 aanvragen ingediend voor Brim-subsidie.

Daarvan zijn er 906 gehonoreerd; 54 aanvragen werden afgewezen (meestal omdat niet aan de criteria was voldaan) en 53 aanvragen werden buiten de in de regeling genoemde termijn ontvangen.

In 2007 zijn er in totaal 834 aanvragen ingediend, waarvan er 583 werden gehonoreerd; 251 aanvragen werden afgewezen of buiten behandeling gelaten

Brim-subsidie 2006 per provincie en categorie

Provincie	Gegevens	Kasteel, buiten-plaats of landhuis	Molen of gemaal	Overig	Totaal
Groningen	Aantal	12	75	1	88
	Toegekende subsidie	621.967	1.888.900	25.000	2.535.867
Friesland	Aantal	10	74	1	85
	Toegekende subsidie	508.650	1.953.447	30.000	2.492.097
Drenthe	Aantal	9	24	1	34
	Toegekende subsidie	429.291	497.233	25.000	951.524
Overijssel	Aantal	43	49	1	93
	Toegekende subsidie	2.097.088	1.118.595	25.000	3.240.683
Gelderland	Aantal	43	68	3	114
	Toegekende subsidie	2.520.172	1.680.918	34.690	4.235.780
Utrecht	Aantal	28	13	0	41
	Toegekende subsidie	1.451.992	278.432	0	1.730.424
Noord-Holland Amsterdam	Aantal	0	2	0	2
	Toegekende subsidie	0	30.000	0	30.000
Noord-Holland excl. Amsterdam	Aantal	11	105	0	116
	Toegekende subsidie	586.657	2.485.127	0	3.071.784
Zuid-Holland	Aantal	21	91	0	112
	Toegekende subsidie	1.978.640	2.219.850	0	4.198.490
Zeeland	Aantal	9	57	0	66
	Toegekende subsidie	460.291	1.198.489	0	1.658.780
Noord-Brabant	Aantal	16	60	0	76
	Toegekende subsidie	718.530	1.243.836	0	1.962.366
Limburg	Aantal	27	40	0	67
	Toegekende subsidie	1.792.671	876.351	0	2.669.022
Subtotaal aantal		229	658	7	894
Sub totaal toegekende subsidie		13.165.949	15.471.178	139.690	28.776.817
Clusteraanvragen	Aantal				7
	Toegekende subsidie				5.615.818
Totaal aantal					901
Totaal toegekende subsidie					34.392.635

Toelichting

In 2006 konden monumenten in bovenstaande categorieën in aanmerking komen voor een subsidie in het kader van het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten (Brim). De categorie Overig betreft vooral horeca-instellingen.

In totaal zijn in het jaar 2006 1008 aanvragen ingediend voor Brim-subsidie. Daarvan zijn er 901 gehonoreerd. 54 aanvragen werden afgewezen, meestal omdat niet aan de criteria was voldaan en 53 maal werd de aanvraag buiten de daartoe gestelde periode ontvangen.

In 2007 konden gebouwen en woonhuizen, agrarische gebouwen en weg- en waterbouwwerken een subsidieaanvraag indienen. Zodra alle beschikkingen daarvan zijn verzonden, zal dat overzicht op deze plek gepubliceerd worden.

De subsidiebedragen worden verspreid over een periode van 6 jaar. Zodoende wordt planmatig onderhoud gestimuleerd.

Advisering voor monumentenvergunningen

<i>Omschrijving</i>	<i>Aantal 2006</i>	<i>Aantal 2007</i>	<i>Aantal 2008</i>
Advisering voor vergunningen	2.962	2.789	1.557

Toelichting

Voor wijzigingen aan een monument is een monumentenvergunning nodig. Een monumentenvergunning wordt aangevraagd bij de gemeente waar het monument staat. De gemeente beslist of de vergunning wordt verleend.

Tot 21 april 2008 gold: Wanneer een gemeente tot vergunningverlening besloot, stuurde de gemeente een afschrift van de aanvraag naar de RACM. Namens de minister van OCW adviseerde de RACM de gemeente over de aanvraag. In 2007 gebeurde dat 2789 maal.

In 2008 hebben gemeenten en de RACM, vooruitlopend op een voorgenomen beperking van de adviesplicht, via een landelijke pilot ervaring opgedaan met de nieuwe werkwijze.

In deze proefperiode was alleen nog in geval van sloop, herbestemming en reconstructie een adviesaanvraag bij de RACM verplicht. Van kleine ingrepen werd gevraagd melding te maken. Op die manier konden de opgestelde criteria voor verplicht advies worden getoetst en beter gedefinieerd.

In totaal zijn in 2008 1557 adviezen afgegeven en zijn 805 meldingen, waarop niet geadviseerd hoeft te worden, binnengekomen.

Beperking adviesplicht

Per 1 januari 2009 is de Monumentenwet 1988 gewijzigd, onder meer op het punt van de ministeriële adviesplicht bij aanvragen om een monumentenvergunning.

Door deze wetswijziging is de Minister van OCW, en namens de minister de RACM, niet langer verplicht in alle gevallen over aanvragen om een monumentenvergunning te adviseren. De adviesrol wordt beperkt tot vergunningaanvragen die de monumentale waarden van een beschermd monument wezenlijk raken. Bij de volgende ingrepen aan monumenten is de gemeente verplicht advies te vragen aan de RACM.

- (Gedeeltelijke) afbraak.
- Ingrijpende wijzigingen vergelijkbaar met gedeeltelijke afbraak.
- Reconstructie.
- Herbestemming (het wijzigen van de functie).

Door de beperking van de adviesplicht wordt een vroegtijdige betrokkenheid van de RACM bij de waardestelling ten behoeve van de planvorming belangrijker. Met de reductie van het aantal verplichte adviezen komt meer tijd beschikbaar voor het adviseren bij de vergunningen die wél ingrijpende consequenties hebben voor het voortbestaan van het monument. De kwaliteit en effectiviteit van de adviezen zullen daardoor verbeteren.

